

Onsdagen den 11 november

Kl. 09.00–13.09
16.00–16.08

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2015/16:133

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:133 Arbetslöshetsmålet

av Jenny Petersson (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 20 november.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 9 november 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2015/16:35 till miljö- och jordbruksutskottet

Motioner

2015/16:3258 till civilutskottet

2015/16:3259 och 3260 till miljö- och jordbruksutskottet

2015/16:3261 till näringsutskottet

EU-dokument

KOM(2015) 497 till näringsutskottet

§ 3 Höständringsbudget för 2015

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU1
Höständringsbudget för 2015 (prop. 2015/16:2)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2014

§ 4 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2014

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU6
AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2014 (skr. 2014/15:130)
föredrogs.

Anf. 1 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! För att Sverige ska kunna klara framtida pensioner krävs en aktiv näringspolitik som skapar hög sysselsättning och god tillväxt.

Vänsterpartiet anser att AP-fonderna i större utsträckning än i dag ska kunna användas för en aktiv näringspolitik. AP-fonderna bör förvaltas utifrån långsiktiga och samhällsekonomiska kriterier och inte utifrån kortsiktiga avkastningskrav som i dag. Det är inte enbart en hög avkastning som vi vill uppnå utan också en värld som inte förstörs av klimatuppvärmning och en värld där mänskliga rättigheter respekteras.

Ett led i en sådan förändring vore att omvandla en av AP-fonderna till en fond för samhällsnyttiga investeringar. Fonden skulle kunna placera kapital i miljöteknik, bostäder, gruvnäring eller infrastruktur. För att AP-fonderna ska kunna användas i en aktiv och strategisk näringspolitik bör, enligt oss, även dagens snäva placeringsregler förändras. Man skulle till exempel kunna ändra på gränsvärdena för AP-fondernas ägande i svenska aktiebolag, så att de kan höjas. Dessutom borde förbudet mot att investera i onoterade värdepapper ses över, vilket i dag hindrar fonderna att investera i mindre bolag inom till exempel miljöteknik och medicin.

Det har hänt mycket kring AP-fonderna det senaste året. I skrivelsen granskar regeringen fondernas arbete med hållbarhet. Vi i Vänsterpartiet kan konstatera att avkastningskravet på fonderna är överordnat kravet på att investeringar ska göras med hänsyn till miljön eller med respekt för de mänskliga rättigheterna.

Vi i Vänsterpartiet anser i stället att AP-fondernas placering bör vägledas av följande riktlinjer avseende miljö och etik.

För det första: Miljömässiga och etiska hänsyn ska likställas med målet om hög avkastning.

För det andra: AP-fonderna ska inte göra några investeringar i kol, olja eller fossilgas.

För det tredje: AP-fonderna ska avveckla befintliga investeringar i fossilindustrin inom fem år.

För det fjärde: Samtliga AP-fonder ska ha kvantitativa mål för investeringar i förnybar energi.

För det femte: Samtliga AP-fonder ska redovisa beräknade utsläpp av växthusgaser för sina investeringar.

För det sjätte: AP-fonderna ska inte investera i bolag som använder skatteparadis för att undgå beskattning från Sverige eller från andra länder.

Att dessa typer av ambitioner i stor utsträckning saknas i dag hos flera av AP-fonderna är tydligt. Jag ska ge några exempel.

Arequiparegionen i södra Peru har det senaste året skakats av protester och demonstrationer mot Southern Copper Corporations gruvprojekt, kallat Tia Maria, i Tamdodalen. Lokalbefolkningen protesterar mot gruvföretaget för att man fruktar att koppargruvan kommer att orsaka miljöskador, hota vattentillgången och påverka småböndernas förutsättningar att bedriva jordbruk i området.

Sedan början av 2009 har lokalsamhället hävdats att gruvdriften är skadlig för dess tillgång till vatten. Det begränsar produktionen av ris, sockerrot och paprika i Tambodalen, som anses vara landets kornbod.

Efter folkligt motstånd lades projektet på is 2011. Men för ett par månader sedan återupptogs arbetet med gruvan. Det blåste på nytt liv i konflikten, och tusentals människor har deltagit i demonstrationer mot gruvplanerna. Demonstrationerna har mötts med våld av polis, vilket har lett till flera dödade och många skadade. Regeringen i Peru har förklarat undantagstillstånd sedan protesterna mot gruvprojektet Tia Maria eskalerat och har skickat militär till området. Dödstaten är nu uppe i fem civila och tusentals skadade.

I Peru har konflikterna kring gruvnäringen varit många, och en stor del av landets yta berörs och hotas av gruvexploatering.

Vad har detta med de svenska AP-fonderna att göra? Jo, de svenska AP-fonderna – Första, Andra och Sjunde – har alla investerat i detta bolag till ett värde av 214 miljoner kronor. Det var också bolagets huvudägare, Grupo México, som låg bakom den miljökatastrof vi såg i Mexiko i augusti 2014, då 40 000 kubikmeter giftigt gruvavfall läckte ut i floden och 20 000 människor förlorade sitt dricksvatten.

AP-fondernas investering i Southern Copper Corporation kan starkt ifrågasättas utifrån etiska och miljömässiga hänsyn, inte minst med anledning av hotet mot Perus lokalbefolkning och dess möjligheter till rent vatten och en hållbar miljö. Frågan är om det är där som svenska pensionspengar gör mest nytta för en bättre värld.

Flera europeiska pensionsfonder har de senaste åren dragit sig ur eller svartlistat bolag som bidrar till illegala bosättningar i Israel. Exempelvis svartlistade den norska oljefonden 2014 två bolag med koppling till bosättningar, Africa Israel Investments och Danya Cebus, för att de bidrar till allvarliga kränkningar av individuella rättigheter i krig eller konflikt genom byggandet av bosättningar i östra Jerusalem.

Svenska UD har gjort en översyn av investeringsåtgärder med bäring på av Israel ockuperade områden. Där konstaterar man att olika aktörer gör olika bedömningar av investeringar i företag kopplade till Israels ockupation.

Men regeringen har varit ovillig att använda sig av de olika styrmedel som finns för att garantera att AP-fonderna inte investerar i illegala bosättningar. UD har samlat de vanligaste frågorna om Sveriges handelsavtal med Israel och Palestina i dokumentet Handel med Israel och Palestina.

Regeringen ger där vissa rekommendationer om investeringar i bosättningar. Men vi i Vänsterpartiet anser att dessa är för vaga.

Det saknas i dag ett regelverk som säkerställer att svenska företag och investerare inte engagerar sig i illegala bosättningar, och det saknas tydliga direktiv på området för de svenska AP-fonderna.

Regeringen bör därför verka för att utforma förslag som förbjuder AP-fonderna att bedriva ekonomiskt samarbete i form av handel och investeringar med illegala bosättningar i Israel.

Det är också tydligt att styrningen av AP-fonderna måste ändras, eftersom deras innehav påverkar allas vår framtid. Det är enorma belopp som investeras i ökade fossila utsläpp och därmed påverkar klimatet på ett oerhört negativt sätt. Dessa pengar borde i stället användas till investeringar i energiomställning och förnybar energi. Det är dags att ta fram mål för AP-fondernas innehav i förnybar energi och ge dem i uppdrag att börja avveckla de innehav de har i bolag som har investerat i fossila energikällor. Vi ser att Andra AP-fonden har tagit steg i rätt riktning, men tydlig styrning krävs för att det ska ha genomslag i alla AP-fonder.

Ansvar för att granska AP-fondernas placeringar ligger i dag på ett etiskt råd, vars verksamhet styrs och finansieras av fonderna själva. Vänsterpartiet anser att det bör tillsättas ett oberoende råd som kontinuerligt granskar AP-fondernas investeringar, så att de görs med hänsyn till miljö och med respekt för mänskliga rättigheter.

Regeringens skrivelse visar också att AP-fondernas kostnader fortsätter att öka kraftigt, detta trots att finansutskottet vid flera tillfällen i hanteringen av tidigare års skrivelser har påpekat betydelsen av att minska kostnaderna. Under 2014 ökade förvaltningskostnaderna med hela 12,9 procent. Jag tycker att det är svagt av finansutskottet att inte vara starkare i sin kritik mot de ökade förvaltningskostnaderna. Vilken annan verksamhet skulle kunna öka sina kostnader med 12,9 procent utan att det blir ett ramaskri från finansutskottet eller i den allmänna politiska debatten? Skulle sjukförsäkringen, sjukvården eller barnomsorgen kunna göra det? Jag är mycket tveksam till det.

Enligt skrivelsen betalade AP-fonderna ut 14,5 miljoner kronor i rörliga ersättningar till sina anställda under 2014. Enligt regeringens riktlinjer för anställningsvillkor i AP-fonderna får fonderna inte betala ut rörliga ersättningar till ledande befattningshavare. Det är däremot tillåtet att betala ut bonusar till övriga anställda. Enligt min och Vänsterpartiets uppfattning riskerar dessa rörliga ersättningar att leda till spekulation och till ökade risker i fondernas förvaltning. Av denna anledning bör denna typ av rörliga ersättningar i AP-fonderna förbjudas.

Det är dags att utskottet agerar kraftfullt mot den kostnadsutveckling vi ser i fonderna. Det är inte rimligt att kostnaderna får stiga så kraftigt år efter år utan att problemen åtgärdas.

Vi förutsätter att styrningen av AP-fondernas verksamhet utvecklas i den översyn som nu pågår. I mitten av juni 2015 presenterade Finansdepartementet departementspromemorian *Förslag om ny reglering för AP-fonderna*. Där föreslås att dagens nuvarande fem buffertfonder ska minskas till tre. Fonderna, som är myndigheter, ska heta Första–Tredje AP-fondsmyndigheterna.

Vi tycker också att flera av de förslag som har presenterats har hämtat inspiration från den politik som Vänsterpartiet för.

AP-fondernas administration ska samordnas, och man ger någon av fonderna i uppdrag att ansvara för ett gemensamt servicecenter. Vi utgår ifrån att detta kommer att följa regeringens princip om utlokalisering av nya myndigheter utanför Stockholms län. Dels behöver ett större ansvar tas för att placeringarna ska vara långsiktigt hållbara, dels behöver granskningen av placeringarna förbättras. Kostnaderna för AP-fondernas verksamhet måste även minskas.

Med detta sagt föreslår jag att regeringens skrivelse om AP-fondernas verksamhet fram till och med 2014 läggs till handlingarna. Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets motivreservation.

Anf. 2 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Finansutskottet behandlar i dag regeringens skrivelse 2014/15:130 *Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2014*. Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Innan jag går in på skrivelsen vill jag sätta det här med AP-fonderna i ett lite begripligare sammanhang. AP-fonderna förvaltar kapital för den allmänna pensionen, som består av inkomstpension och premiepension. Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden förvaltar bufferten i inkomstpensionssystemet. Hit förs kapital vid överskott, och härifrån tas kapital vid underskott i pensionsutbetalningarna. Sjätte AP-fonden är också en buffertfond i inkomstsystemet, men det är en stängd fond. Inget förs till eller från fonden.

Sjunde AP-fonden skiljer sig från de andra då den förvaltar kapital i premiepensionssystemet. Sjunde AP-fondens fondportfölj Såfa är ett statligt alternativ i valet av premiepensionsfond.

Det är just AP-fondernas verksamhet när det gäller pensioner som finansutskottet hanterar i dag. I sammanhanget vill jag nämna det allmänna pensionssystemet. Det allmänna pensionssystemet består av inkomstpension och premiepension. Inkomst- och premiepension är helt fristående från statsbudgeten, och finansieringen är kopplad till de inbetalningar arbetsgivarna gör varje månad som en del av den anställdes pensionsinkomst. Dessutom finns garantipensionen, som är ett grundskydd för personer som har rätt till pension men inte har haft tillräcklig inkomst. Den finansieras genom statsbudgeten och är fristående från inkomst- och premiepensionssystemet.

Dessutom finns tjänstepension och avtalspension som de anställda har via sina arbetsgivare, ofta enligt kollektivavtal. Utöver detta finns frivillig pension, vilket kan tecknas av en privat pensionssparare.

Inkomstpensionen är ett fördelningsystem där årets inbetalningar av pensionsavgifter från förvärvsarbetarna används för att betala ut pensionen till samma års pensionärer. Premiepension är den del av den allmänna pensionen som man själv kan påverka genom att göra val. Varje månad betalar arbetsgivaren in 18,5 procent av de anställdas pensionsgrundande inkomst.

Nu till dagens ärende och riksdagens ställningstagande. Som jag sa har vi granskat regeringens skrivelse om AP-fondernas verksamhet. Stigande aktiekurser och fallande räntor bidrog till att buffertfonderna, alltså Första–Fjärde AP-fonderna samt Sjätte AP-fonden, redovisade ett resultat

efter kostnader på 147 miljarder under 2014. Det är det fjärde högsta årsresultatet för fonderna sedan det nuvarande fondsystemet startade 2001. Resultatet innebar att fondernas samlade kapital ökade med 127 miljarder, från 1 058 miljarder i slutet av 2013 till 1 185 miljarder i slutet av 2014.

Utskottet har även tittat på utvecklingen under det första halvåret av 2015. Fondernas halvårsrapporter visar att förvaltningen gav ett resultat på nästan 66 miljarder. Även det är ett gott resultat, och det ökade det sammanlagda kapitalet med ytterligare 55 miljarder. För sjätte året i rad var utbetalningarna i pensionssystemet under 2014 större än pensionsavgifterna. Det innebar att buffertfonderna var tvungna att skjuta till 20,5 miljarder kronor för att täcka underskottet. Utskottet har noterat att buffertfonderna sedan 2009 har fört över mer än 100 miljarder till pensionssystemet för att säkra de löpande pensionsutbetalningarna.

Utskottet har under lång tid varit kritiskt till kostnadsutvecklingen i fonderna. Utskottet konstaterar att förvaltningskostnaderna steg med 139 miljoner kronor under 2014, till en nivå av 1 693 miljoner kronor. Det motsvarar en uppgång på 12,9 procent. Det är inte acceptabelt, och det är därför vi välkomnar den utredning som nu har varit ute på remiss.

Herr talman! På utskottets uppmaning granskar regeringen varje år även fondernas arbete med miljö och etik i förvaltningen. I årets skrivelse utvärderas fondernas arbete med att integrera hållbarhetsfrågorna i det löpande systemet med en löpande analys och en löpande förvaltning. Utskottet har tidigare konstaterat att integrering är en av de viktigaste faktorerna för att nå en hållbar förvaltning. Enligt skrivelsen fortsatte fondernas integreringsarbete under 2014. Utskottet delar dock regeringens uppfattning att det är viktigt att fonderna fortsätter att prioritera integreringen av hållbarhet i förvaltningen, inte minst för att långsiktigt säkra avkastningen av pensionskapitalet så att vi kan säkra pensionerna.

I juni 2015 presenterade Finansdepartementet promemorian *Nya regler för AP-fonderna*. I promemorian föreslås bland annat ett kostnadstak för fonderna och att fondernas administration samordnas på olika sätt. Det föreslås också att fondernas undantag från statlig revision tas bort. Promemorian har skickats på remiss, och remisstiden gick ut förra månaden. Vi förutsätter att regeringen återkommer i frågan när remissvaren har sammanställts, så att vi kan få bra placeringsregler i framtiden.

Anf. 3 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Vi behandlar alltså betänkande FiU6, som behandlar en skrivelse från regeringen om AP-fondernas verksamhet. Jag hade väl kanske önskat att Miljöpartiet var här i dag, för det hade varit intressant att diskutera dessa frågor med just Miljöpartiet med tanke på debatten som pågår just nu.

Detta är ett årligt återkommande ärende och har som syfte att redovisa verksamheterna i AP-fonderna. AP-fonderna som förvaltar buffertkapitalet har som avsikt att bidra till pensionssystemet, det vill säga fungera som en buffert och fylla på i pensionssystemet om pensionsinbetalningarna inte räcker för de åtaganden som finns för utbetalningar av pensioner. Avsikten är alltså inte att AP-fondernas verksamhet ska vara en tummelplats för ambitiösa politiker att använda för diverse politiska mål och projekt. Inte heller är buffertkapitalet avsett för att förändra världen. Det innebär dock inte att det ska stå i strid med utvecklingen.

AP-fondernas verksamhet har ett tydligt uppdrag att förvalta buffertkapitalet till långsiktig nytta för pensionssystemet. Man får nog ändå säga att man lyckats relativt väl med att fungera just som pensionsbuffert – sedan 2001 har kapitalet ökat med 647 miljarder eller 5,3 procent per år. Inkomstindex, som ligger till grund för uppräkningsindex av pensionsåtagandet, har under samma period ökat med 3,1 procent. Detta innebär att överskottet kan sägas ha ökat kapitalet med 327 miljarder under denna period. Resultatet för fonderna har således bidragit till finansieringen av och hållbarheten i pensionssystemet.

Bara under 2014 har resultatet visat på ett överskott om 147 miljarder och en kapitalisering om 127 miljarder. Det innebär att buffertkapitalet vid ingången av 2015 uppgick till 1 185 miljarder.

Skillnaden mellan överskott och kapitalisering om 20,5 miljarder av buffertkapitalets avkastning är alltså bidraget till pensionssystemet under 2014. Utan detta tillskott hade pensionsbromsen tvingats fram.

Vi har således anledning att vara tacksamma för AP-fondernas goda verksamhet. Det har inneburit att pensionärerna kunnat behålla köpkraft, och det är till nytta för oss alla. Det har varit till gagn för pensionärerna och för skattekollektivet att AP-fonderna lyckats upprätthålla en bra verksamhet och visa en god avkastning. Till stor del beror detta på en tydlig avgränsning mellan politisk styrning och självständig förvaltning med syftet bästa möjliga avkastning till långsiktig nytta för pensionssystemet.

Självklart, med tanke på AP-fondernas icke obetydliga kapital, måste förvaltningen ske föredömligt genom ansvarsfulla investeringar och ett ansvarsfullt ägande för en hållbar utveckling. Men i detta finns ingen motsättning.

Naturligtvis har avkastningen till stor del sin grund i en minst sagt gynnsam tillgångsutveckling. Massiva stimulanser, inte minst från centralbanker runt om i världen, har gynnat tillgångsvärden på till exempel fastighetsmarknader, och börsvärden har stigit kraftigt.

Med dessa förutsättningar har det möjligen förenklats en verksamhet med högt uppsatta mål på avkastning. I ljuset av detta kan möjligen kostnaden för förvaltningen diskuteras. Hade resultatet uppnåtts under andra förutsättningar med mindre gynnsamma förhållanden hade ersättningen för resultatet varit svårt att ifrågasätta. Under rådande förhållanden kan det diskuteras. Det ska dock sägas att kostnadsutvecklingen inte kan isoleras enbart till AP-fondernas verksamhet. Den är nog snarare ett utslag för hur förhållandena ser ut i ett bredare perspektiv på just denna marknad.

Det är lätt att inse att AP-fonderna har att förhålla sig till rådande förhållanden på den marknad de befinner sig i, vilket naturligtvis inte innebär att de är fria från ansvar att tillse och motverka kostnadsutvecklingen för förvaltningen utan att för den skull dränera sig helt på sitt humankapital. Det är en fråga vi sannolikt kommer att återkomma till. Det är också en fråga vi från utskottets sida haft synpunkter på under ganska lång tid. Självklart måste man inse att det inte på ett enkelt sätt låter sig göras. Men det finns förväntningar på AP-fonderna om att strategier tas fram och att kostnadsmedvetenhet råder.

Herr talman! Buffertkapitalets avkastning har i högsta grad bidragit till ett mer hållbart pensionssystem. Avsikten med AP-fondernas verksamhet har varit att bidra till en buffert som kan fylla på pensionssystemet när åtagandet blir större än inbetalningarna. AP-fonderna har sedan 2001 varit

just det som avsikten var att de skulle vara, en buffert i pensionssystemet. Låt oss därför hoppas att de också fortsätter att vara just det.

Med detta, herr talman, föreslår jag att skrivelsen läggs till handlingarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

*Färdigställandet
av EU:s ekonomiska
och monetära union*

§ 5 Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union

Finansutskottets utlåtande 2015/16:FiU13

Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union
föredrogs.

Anf. 4 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Det här är ett granskningsbetänkande med anledning av den så kallade de fem ordförandenas rapport, där man vill färdigställa EU:s ekonomiska och monetära union.

Jag yrkar på att utlåtandet läggs till handlingarna. I övrigt kommer jag att kommentera de två särskilda yttranden som finns i ärendet.

När det kommer ett EU-dokument till kammaren som är så pass intressant att det kan väcka debatt i samhället och ha ett allmänintresse hos många finns det ett värde av att kammaren dels granskar, dels för debatt kring de aktuella ärendena. Just denna rapport uppfyller alla kriterier för detta. Det är talmannen, oftast tillsammans med presidierna i respektive utskott, som beslutar om ifall det ska vara ett granskningsbetänkande.

Herr talman! Rapporten är som sagt framtagen av de fem ordförandena i EU-kommissionen, rådet, eurogruppen, Europaparlamentet och Europeiska centralbanken.

De konkreta förslagen är att fördjupa samarbetet på det ekonomiska och monetära området genom befintliga instrument för i första hand euroländerna. Men vi misstänker också att det finns skäl att anta att det kommer att påverka länder utanför EMU.

Vad vill man då?

För det första vill man skapa det man benämner en ekonomisk union, som omfattar frågor som att skapa en konkurrenskraftsmyndighet i varje land. Den ska ha till uppgift bedöma om löneutvecklingen i landet är hållbar och hur den förda politiken påverkar konkurrenskraften.

Vidare ska man förstärka förfarandet vid makroekonomiska obalanser, det vill säga när ett land har stora problem med sin ekonomi. EU-kommissionen vill varje år genomföra en granskning av euroländernas ekonomi. Det gör man redan i dag, men man vill fördjupa och utöka den så kallade europeiska terminen.

Slutligen vill man när det gäller den ekonomiska unionen ha en mer bindande samordning för euroländerna vad gäller regler på arbetsmarknaden, konkurrenskraft och företagsklimat.

Herr talman! För det andra vill man etablera en finansiell union. Det gäller framför allt att slutföra bankunionen med att bland annat fullt ut finansiera den så kallade resolutionsfonden. Man menar vidare att bankunionen förutsätter en gemensam insättningsfond.

För det tredje vill man skapa en finanspolitisk union och föreslår ett finanspolitiskt råd på EU-nivå som ska ha till uppgift att samordna och komplettera medlemsstaternas egna finanspolitiska råd.

Vidare vill man ha en makroekonomisk stabiliseringsfunktion, det vill säga att EU ska arbeta på ett mer systematiskt sätt för att motverka makroekonomiska chocker i enskilda medlemsstater och på ett tidigt stadium gå in och stötta upp.

Herr talman! Sist men inte minst vill man ha en politisk union med ett fördjupat parlamentariskt deltagande. Det som är intressant i sammanhanget är att det bara gäller EU-parlamentet. Man pratar inte om de nationella parlamenten, vilket vi i utskottet kan beklaga. Det blir nämligen väldigt svårt att ha en riktig dialog om det bara ska gälla EU-parlamentet, som förvisso är en folkvald grupp men som kanske har ett lite annat perspektiv än det vi har i de nationella parlamenten. Man vill på detta sätt skärpa Europaparlamentets roll i frågor som rör den monetära unionen.

Slutligen vill man också ha en samlad internationell representation från euroområdet och konsolidera EMU. Stabilitetsmekanismen, europluspakten med mera gäller enbart euroländerna. Dessutom föreslår man i ett andra steg ett slags finansdepartement på EU-nivå som också skulle gälla bara för euroländerna.

Herr talman! I utlåtandet finns också en redovisning av hur utskottet har ställt sig till liknande frågor som härrör till EMU-området.

Det är av stor betydelse att medlemsländerna har ett förtroendefullt samarbete, både när det gäller euroländerna och länderna utanför EMU. Det är av stor vikt att det inte blir en uppdelning av Europeiska unionen.

Utskottet menar också att man först ska se till att befintliga regelverk fungerar och använda dom och inte börja med att skapa nya regelverk.

I meddelandet finns ett antal förslag som denna kammare aldrig kan tänka sig att ställa sig bakom. Det gäller framför allt sådana åtgärder som mer eller mindre skulle utplåna medlemsstaternas beslutanderätt över den ekonomiska politiken.

Utskottet vill se ett tydligt nationellt ansvarstagande genom samarbete med andra länder och inte helt och hållet överlämna väsentliga beslut om den ekonomiska politiken till en annan nivå.

Det är på nationell nivå som vägvalen i den ekonomiska politiken slutligen ska göras och genomföras under effektivt parlamentariskt deltagande och med verkligt ansvarsutkrävande.

Herr talman! Jag vill slutligen kommentera de särskilda yttrandena. Vad gäller huvuddelen av dessa yttranden är det svårt förstå varför man har en avvikande uppfattning i förhållande till majoritetens uppfattning.

Jag kan förstå SD:s kritik där man tycker att Sverige ska begära ett undantag från EMU. Det kan man ha olika uppfattning om, men i övrigt överensstämmer denna avvikande mening i stor utsträckning med vad utskottet säger.

Vänsterpartiets avvikande mening gör mig något förvirrad. Man är kritisk mot att några länder har valt att samarbeta med euroländerna, och man kritiserar euroländerna för att dessa länder gör det. Jag tycker att det är storebrorsfasoner av sällan skådat slag, herr talman.

Det vore bättre att fundera över på vilket sätt vi i vårt parlament kan se till att utveckla EU:s samarbete så att man inte går mot en federalistisk

hållning. Jag kom precis från en ekonomisk konferens i Luxemburg, och de federativa inslagen var tydliga.

Denna kammare är överens om att vi inte vill ha mer federalism. Därför ska vi vara tydliga med att vi inte vill ha det.

Det är tråkigt att vi inte kan ha en enig uppfattning utan att man måste veva lite om att man tycker väldigt illa om EMU och därför ha en avvikande uppfattning. Det är beklagligt, herr talman.

Anf. 5 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Med anledning av rapporten *Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union*, EMU, lämnade Sverigedemokraterna in ett särskilt yttrande till finansutskottet. Jag vill här vidareutveckla vår syn på rapporten och dess innehåll.

Rapporten anger en plan i två steg med åtgärder för att ge EMU fyra ömsesidigt kompletterande grundstenar i form av en ekonomisk, finansiell, finanspolitisk och politisk union.

I rapporten går att läsa att man ska slutföra bankunionen och övergå till ett mer gemensamt beslutfattande i euroområdet i frågor om den nationella ekonomiska politiken och budgeten samt att man ska inrätta en så kallad stabiliseringsfunktion. Ett inrättande av ett permanent ordförandeskap i eurogruppen är en annan sak som föreslås tillsammans med fler bindande krav och ett gemensamt finansdepartement.

Herr talman! Vi värnar om självbestämmanderätten. Därför är vi kritiska till ytterligare initiativ till centralisering och federalisering av den ekonomiska politiken i EU.

Sverige bör deklarerat att vi avser att stå utanför bankunionen. På samma sätt bör vi markera mot bindande konvergenskrav och mot inrättandet av en stabiliseringsfunktion. En sådan funktion skulle bara resultera i ytterligare transfereringar länderna emellan. Som vi alla vet har EU-budgeten redan i dag genom medlemsavgifterna ett alltför stort inslag av denna Robin Hood-politik. En stabiliseringsfunktion skulle dessutom ge ännu mer kontroll till EMU över den inhemska finanspolitiken.

Jag måste säga att det är en mycket oroande utveckling vi nu ser där EU-maskineriet tar mer makt på område efter område i land efter land på bekostnad av de nationella budgetarna.

Sverigedemokraterna värnar om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, och vi förutsätter att dessa respekteras av samtliga parter. Därför bör vi också markera mot inrättandet av ett gemensamt finansdepartement.

Sverigedemokraternas principiella utgångspunkt i betänkandet kompliceras betydligt av det faktum att såväl nuvarande som tidigare regering konsekvent vägrat att förhandla fram ett formellt undantag för Sverige att gå med i valutaunionen.

När en av våra ledamöter i EU-nämnden lyfte upp frågan för några veckor sedan sa statsministern att det är en total icke-fråga och att det vore rent av löjligt om Sverige skulle vilja ha ett formellt undantag såsom Danmark och Storbritannien har.

Herr talman! Tro det eller ej, men jag har inte varit den mest högljudda EU-kritikern i vårt parti. Men för varje dag som går och ju mer jag läser, desto mer förfäras jag över utvecklingen. Den enskilde medborgarens inflytande över sitt eget liv minskar samtidigt som EU:s makt ökar.

Ett exempel är Portugal där den sittande regeringen förlorade valet till en EU-kritisk vänstermajoritet men vägrar ge ifrån sig makten med motiveringen att de är emot EU.

Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Junckers inställning till fria val är också tydlig. Detta är hans egna ord: ”Det finns inte något demokratiskt val när det kommer till EU:s fördrag.”

Är detta ett Europa som vi vill ha? Är det den framtid som vi går mot?

Det här är en process som pågår bakom stängda dörrar dag in och dag ut. Det är uppenbart att man försöker göra EU och EMU till någon form av maktpolitisk tungviktare på den globala spelplanen: en nation, en valuta och en union. Men med allt som pågår i vår omvärld är inte stormaktsambitioner det vi behöver mer av.

Samtidigt är beskedet från svenskarna glasklart: Vi vill inte ha er europeiska superstat.

Endast 15 procent skulle rösta för euron som valuta, enligt en undersökning från SCB i maj.

Även om vissa krafter i denna kammare arbetar hårt för att Sverige ska bli av med sitt självbestämmande bör vi som företrädare för folket ge svenskarna en möjlighet att tycka till genom en folkomröstning om EMU.

Jag har hyser inga förhoppningar om att övertyga någon i denna kammare med mitt anförande, men ni som tittar på detta kan vara säkra på en sak. Sverigedemokraterna kommer alltid att vara en garant för den viktigaste demokratiska principen: All offentlig makt ska utgå från folket.

Anf. 6 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Dennis Dioukarev har några synpunkter som bör bemötas.

Det finns ett förslag om en ordförande för euroländerna. Detta måste väl euroländerna själva få avgöra. Det påverkar inte oss så länge vi står utanför euron.

Sverigedemokraterna efterfrågar en folkomröstning om EMU. Vi har ju haft en sådan, och svenska folket sa tydligt nej. Vad ska vi folkomrösta om och varför? Det är möjligt att fler är emot EMU nu än då. Det vet jag inte, men det kan väl hända.

Sverigedemokraterna kräver att vi ska stå utanför bankunionen. Det gör vi ju, och just nu finns inga planer på att gå in i bankunionen. Den dagen det gör det får vi ta ställning till det i denna kammare. Det är inget som ska göras rakt upp och ned.

Ni kritiserar också stabiliseringsmekanismen. Ja, det finns anledning att kritisera delar i stabiliseringsmekanismen, framför allt när det gäller de federativa inslagen.

Men vilket land skulle klara sig utan hjälp från andra länder den dag som de får problem med så kallade makroekonomiska chocker, det vill säga stora problem med den egna ekonomin? Det är det enda jag tycker är ologiskt. När Sverige hade sin stora ekonomiska kris var det klart att vi fick en massa hjälp utifrån, även om det naturligtvis blev till en skuld för oss.

När det gäller stängda dörrar vill jag påstå att det svenska parlamentet är mycket mer stängt än vad institutionerna i EU är. Kommissionen är stängd och den svenska regeringen också, men Europaparlamentet är betydligt mer öppet än vad det svenska parlamentet är.

Anf. 7 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår att Börje Vestlund gärna vill ifrågasätta vår kritik och flytta fokus från det egentliga huvudproblemet, nämligen att EU fattar beslut över huvudet på svenskarna samtidigt som socialdemokratin ger sitt tysta medgivande, eller som statsministern uttryckte det: Det är en total icke-fråga.

Jag bollar tillbaka frågan till Börje Vestlund: Varför är ni socialdemokrater inte ärliga i er retorik till väljarna och berättar om er relativt positiva inställning till EU och EMU?

Anf. 8 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Vi är positiva till EU, men precis som med de flesta andra företeelser i vårt samhälle är vi kritiska när det finns anledning till det.

När det gäller de federativa inslagen i EU är vi kritiska. Det är för övrigt också en stor majoritet i den här kammaren. Vad vi inte är kritiska emot är samarbetet på den europeiska nivån. Vi har alltid definierat EU som ett mellanstatligt samarbete.

Jag ska ta det där med EMU också. Nej, vi har inte begärt något undantag av det enkla skälet att det i dag inte finns någonting som tyder på att EU inom de närmaste åren skulle tvinga in Sverige i EMU. Låt mig säga så här: Det finns tillräckligt många länder som står på kö för att komma in i EMU, så jag tror inte att det är någon större fara för att Sverige inom överskådlig tid skulle tvingas in i EMU. Den dagen det blir så får vi väl diskutera det då.

Det är inte så att statsministern eller någon annan minister åker till Bryssel eller var man nu har sammanträden och säger ja och amen till vartenda förslag. Vi har ganska avancerade slutsatser där det är väldigt tydligt när vi från tid till annan har en avvikande uppfattning när det gäller EU.

När vi instämmer är det i frågor som vi är ganska överens om. Det gäller handelspolitik, konkurrenskraftsfrågor och numera också energifrågor – saker där vi vinner på att samarbeta. Men om man däremot skulle börja lägga sig i den ekonomiska politiken blir det fel.

Anf. 9 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Börje Vestlund säger att det är flera länder som är på väg in i EMU. Det kan jag bara beklaga. Han säger även att vi kan diskutera detta senare, men problemet finns ju här och nu.

Jag vet att politisk handlingskraft inte är Socialdemokraternas starka sida, men det är i alla fall Sverigedemokraternas. Jag förstår mig inte på käbblet från talarstolen just nu.

Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! De man egentligen skulle vilja debattera med i dag är EU-kommissionen eller någon av de fem gubbar som ligger bakom denna rapport. För det är dessa gubbar som ligger bakom de extremt federalistiska förslag man lägger på bordet när EU och EMU krisar i sina grundvalar.

Man tar sin utgångspunkt i beskrivningen att EMU inte är färdigställt och att man därför måste genomföra ännu mer överstatlighet. Min analys är klar: EU och EMU saknar förmåga att lösa de utmaningar vi står inför,

då man är fastlåst i sitt nyliberala projekt att flytta makten bort från människor och närmare storkapitalet i Europa.

Även om vi som partier har ganska olika syn på EU och EMU kommer vi i dag att stå ganska nära varandra, för inget svenskt parti önskar sig ett mer federalistiskt EU eller ett Europas förenta stater. Därför känns det som att det är kommissionen som borde stå här och försvara sin rapport.

År 2003 tog svenska folket Sveriges klokaste ekonomiska beslut: att inte gå med i EMU. Det har visat sig gång på gång att Sveriges förmåga att klara finanskrisen har varit bättre genom att vi har haft beslutsmakten på hemmaplan och inte i Frankfurt. Finanskrisen har tyvärr också visat att vi som stod på nej-sidan i EMU-folkomröstningen gång efter annan har fått rätt i våra profetior om vad som skulle kunna hända. Grekerna vet bättre än något annat folk svaret på den frågan.

Men det är inte bara i Grekland som fattigdomen breder ut sig i Europa. Europas högerpolitiker försöker svälta medborgarna ut ur krisen, vilket har visat sig vara fel medicin. Priset är i dag fattigdom och social oro.

OECD presenterade förra året statistik som visar att ojämlikheten i Europa har ökat kraftigt. Man skrev också att sociala utgifter och investeringar bör riktas till de mest behövande. Vidare sa man att generella nedskärningar i välfärdens transfereringssystem bör undvikas. Det visar att även OECD har sett att den förda högerpolitiken har raserat en välfärd som tidigare fungerade.

När välfärden raseras är det tydligt att särskilt kvinnor blir drabbade. Kvinnors rättigheter är på tillbakagång i EU. Vi ser en tydlig tendens till att åtstramningspolitiken håller på att förpassa jämställdheten tillbaka till 50-talsnivå.

I spåren av eurozonens krav på nedskärningar följer otrygga anställningar, påtvingad deltid och diskriminering på arbetsmarknaden. Många kvinnor är beroende av de arbetstillfällena som finns i offentlig sektor och drabbas därför dubbelt när den monteras ned.

Kvinnor får ta mer ansvar för det oavlönade arbetet. De tvingas sluta jobba eller gå ned på deltid för att ta hand om barn, gamla eller sjuka när förskolan och äldreomsorgen monteras ned. Vänsterpartiet menar att ett mycket effektivt sätt att motarbeta detta skulle vara att EU helt enkelt byter om från dagens åtstramningskostym till en investeringskostym.

Satsningar på offentlig sektor är en förutsättning för att kvinnor ska kunna frigöras för att delta på arbetsmarknaden, både i offentlig och i privat sektor, och få ekonomisk frihet och större möjligheter att påverka sina liv.

Vad är då EU:s svar på att EMU har lett till att ländernas ekonomi gått åt skogen? Jo, mer överstatlig makt, mer federalism och mindre demokrati. Man börjar lite försiktigt i ett första steg med att öka marknadsharmoniseringen, men dunkar på rejält i ett andra steg med egen finansminister och eget finansdepartement. Man försöker bilda EU:s ekonomiska stat.

Rapporten innehåller mycket långtgående förslag om att fördjupa EU-samarbetet. Stora steg tas mot ökad överstatlighet, och makten förskjuts från medlemsstaterna till EU. Därför är jag starkt kritisk till rapportens förslag.

Problemen i euroområdet kan inte lösas genom att man beskär de nationella parlamentens beslutsrätt över finanspolitiken. Överstatliga lösningar

hindrar de enskilda medlemsstaterna från att fatta nödvändiga beslut utifrån sina förutsättningar. Då ländernas förutsättningar och utmaningar är olika finns det obalanser i ländernas ekonomi. Dessa kan inte lösas genom en federal inriktning; det är fel väg att gå.

Flera av rapportens förslag innehåller i dag frågetecken. På vilket sätt stärks konkurrenskraften i länderna genom att alla länder skaffar sig konkurrenskraftsmyndigheter? Vad innebär det för vårt samarbete i den nordisk-baltiska valkretsen i IMF om EU ska tala med mer gemensam representation? Vad innebär det att ett gemensamt finansdepartement inrättas för EU? Vilken makt flyttas då från de nationella medlemsstaterna?

Enligt min mening är det viktigt att medlemsstaternas kompetens inte beskärs ytterligare. De åtgärder som föreslås i rapporten innebär ett ökat EU-inflytande. Grundläggande befogenheter flyttas från medlemsstaterna, och fördragsändringar kommer att bli nödvändiga om detta ska genomföras.

I Sverige har vi tre bra referenspunkter i våra nordiska grannländer att jämföra oss med när det kommer till EU och EMU. Norge är inte med EU, Danmark är med i EU men inte EMU och Finland är med i EMU.

Finnarna kämpar i dag hårt med den nya borgerliga, rasistiska regeringens politik, som har inneburit att Europas åtstramningspolitik även har kommit till Finland. Danmark har fyra undantag från EU-samarbetet inskrivna i sitt avtal. Ett av dessa är att Danmark inte behöver gå med i EMU. Även Storbritannien har ett sådant undantag, men Sverige har i praktiken skrivit på att vi en dag ska gå med i EMU, genom att vi undertecknade Lissabonfördraget utan undantag.

Från svensk sida har man aldrig krävt ett undantag. Det tror jag främst beror på att vi har haft mycket EMU-positiva politiker vid makten. Detta krav har aldrig formulerats mot EU trots att svenska folket faktiskt sa nej i en folkomröstning 2003.

När nu Europas högermän vill fördjupa EMU ännu mer än tidigare är det hög tid att vi som politiker lever upp till folkets krav på ett undantag, för det är att respektera folkomröstningens resultat. Därför behövs ett svenskt undantag gentemot EMU.

Det är bra att vi här i dag i riksdagen, trots att Sverige inte är med i EMU, debatterar denna rapport. Det krävs en bred debatt och att de nationella parlamenten involveras i de diskussioner som förs om ett framtida EMU. Även om demokratisk legitimitet aldrig har varit EU:s paradgren är det en central fråga som måste stå i fokus vid förändringar. Ska man lyfta fram något som är positivt i rapporten är det just att Europaparlaments makt skulle stärkas i förhållande till andra EU-institutioner. Men tyvärr har man helt och hållet misslyckats med att lyfta parlamenten i medlemsstaterna.

Anf. 11 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det finns anledning att rätta till en del saker som är tagna nästan ur luften.

För det första säger Håkan Svenneling att det finns för lite av välståndspolitik och den typen av politik i Europa. Det tror jag att alla kan instämma i efter det här året. Men sedan kritiserar han att det behövs investeringar. Jag tror att i varje fall Fredrik Schulte och jag inte känner igen den bilden, för det har vi haft stora debatter om i utskottet under i alla fall hela förra

året, då vi höll på med investeringsfonden. Det finns många saker att säga om den, och man kan naturligtvis kritisera den på olika sätt. Men att man har bytt fokus i Europadebatten tror jag inte att det råder någon tvekan om.

För det andra säger Håkan Svenneling – det är en fördom som man kastar sig med bland dem som ogillar EU mycket, framför allt på vänsterkanten – att högermännen i Europa skulle vilja integrera EU och framför allt EMU ännu mer. Vilka belägg finns det för det? Högermännen vill det. Men jag kommer precis från en EU-konferens om den ekonomiska politiken, och det var inte särskilt många från den vänstra sidan som inte hade precis samma uppfattning. Egentligen vågar jag påstå att den stora skillnaden i huruvida det fanns kritik eller inte gällde om man var ett EMU-land eller inte var ett EMU-land. Där går skiljelinjen – knappast mellan höger och vänster. I den svenska delegationen var vi ganska överens om just detta. Den uppfattningen fanns från både höger och vänster.

Jag undrar vad man egentligen kritiserar i den här rapporten och framför allt i majoritetens utlåtande.

Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Vi från Vänsterpartiets sida har valt att avge ett särskilt yttrande därför att vi tycker att kritiken från majoriteten i utskottet är bra till vissa delar men inte är tillräckligt stark. Den är inte tillräckligt skarp gentemot det mycket tydliga federalistiska förslaget som kommer att leda till en ökad överstatlighet, bort från medborgarna och till EU.

Jag tycker inte att de påståenden som jag har kommit med har tagits ur luften, utan jag tycker att det finns tydliga exempel från Europa på hur man under lång tid har fört en åtstramningspolitik.

Jag delar inte Börje Vestlunds syn att bara därför att man har infört en europeisk investeringsfond som knappast har satts i sjön har man bytt politik i Europa. Jag tycker fortfarande att vi tydligt ser en europeisk högerpolitik råda såväl i EU som i EMU-området. Man glömmer bort att bygga en stark välfärd och öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Det skulle ha större effekter. Vi skulle få till och med 20 gånger större effekter om kvinnors arbetskraftsdeltagande var lika högt som mäns, jämfört med till exempel TTIP-avtalet med USA. Det tycker jag visar att man fortfarande är fastlåst i en åtstramningspolitik snarare än en politik som investerar för ett framtida Europa.

Börje Vestlund lyfter också fram att det runt om i Europa finns vänsterpartier och socialdemokratiska partier som också tycker att man ska ha en mer federalistisk inriktning. Det är delvis rätt. Debatten kring EU och EMU skiljer sig kraftigt mellan EU:s 28 medlemsstater, och det finns mycket olika syn på i vilken riktning man ska gå.

Men många av de vänsterpartier som agerar i länder som är med i EMU tror jag ser vilka stora utmaningar man står inför. Jag tycker att Grekland och vänsterpartiet Syriza är det tydligaste exemplet på det. Man inser att man är fångnen i ett system. Att lämna EMU och euron bakom sig kanske vore det bästa, men det skulle skapa så mycket andra följd effekter att man inte kan göra det. Grekerna går och röstar, men i praktiken beslutas politiken i Bryssel.

Anf. 13 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Det sista skulle jag kraftigt vilja invända mot. Med anledning av att jag var på konferensen och Syriza var där kan jag säga: De välkomnar det fördjupade samarbetet. Det är inte så att de vill stå utanför euron och inte vill samarbeta, utan de vill ha mer samarbete. Det bästa exemplet är väl Syriza i Grekland.

Därför är det lite svårt att förstå att det skulle handla om höger- och vänsterpolitik, när det egentligen handlar om: Är man inne i systemet har man en kritisk hållning till EU och EMU eller också är man inne och applåderar varenda åtgärd.

När det gäller investeringar: Det är klart att man kan kritisera. Problemet är väl att om man fattar ett beslut i princip under hösten – de sista besluten fattades under hösten – kanske det är rimligt att man inte har kommit igång med investeringarna. Helt sant är att det inte har kommit igång. Det kommer förmodligen igång med kraft under detta år.

Visst finns det exempel på att man har skurit ned i välfärden. Samtidigt har jag väldigt svårt att förstå argumentationen att om man har kris i ett land, då ska man röra allt men inte just välfärden. Då kommer man till detta med investeringar, infrastruktur och innovationer, allt sådant som är viktigt att lyfta fram.

Slutligen, herr talman, måste jag säga att jag är lite tveksam inför Håkan Svennelings påstående att den offentliga sektorn skulle vara det som skulle ta kvinnorna ur arbetslöshet. Jag tycker att det är en konstig syn att kvinnor bara skulle kunna jobba i offentlig sektor eller i huvudsak arbeta i offentlig sektor, för att inte spetsa till det alltför mycket.

Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det jag funderar på, Börje Vestlund, är snarare: Vad har Syriza i Grekland för val? Vilka andra möjligheter har man än att snarast be om solidaritet och fördjupat samarbete, än att kliva av? EMU-projektet är liksom fastlåst i sin grundval. Det är det som gör att grekernas ekonomi inte har kunnat anpassas till rådande ekonomiska förutsättningar, och därför kan man inte heller kliva av när man ska komma ur en kris. Grundfundamentet gör att man inte har något annat val än att vara positiva till ökat europeiskt samarbete.

Börje Vestlund lyfter också upp investeringspolitiken och erkänner någonsans att det finns politiska beslut fattade för att lämna åtstramningspolitiken och gå mot en investeringspolitik. Men slutsatsen verkar ändå bli att det snarare är Börje Vestlunds förhoppning att Europa nu börjar investera och föra en annan politik. Jag hoppas också att det är fallet, men vi har inte sett resultaten än. Jag har full förståelse för att politiska beslut tar tid att ge effekt. Men jag tycker att Europas ledande politiker har en del kvar att leverera.

Gällande kvinnors arbetskraftsdeltagande är jag absolut ingen förespråkare av att kvinnor bara ska jobba i offentlig sektor – och det sa jag inte heller. Det jag sa var att offentlig sektor har en central betydelse i kvinnors liv för att kvinnor ska kunna ha ett högt arbetskraftsdeltagande, för att de ska kunna lämna barn på förskola och kunna lämna mormor och morfar på äldreomsorgen utan att behöva vara anhörigvårdare behöver kvinnor ha en stark offentlig sektor, så att de kan delta i arbetslivet, både i

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 6 Alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU4
Alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden (prop. 2014/15:128)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 7 Bättre möjligheter till finansiering av luftfartyg

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU5
Bättre möjligheter till finansiering av luftfartyg (prop. 2015/16:12)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Gäldenärens möjligheter att överklaga utmättningsbeslut

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU7
Gäldenärens möjligheter att överklaga utmättningsbeslut (prop.
2014/15:136)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 9 Riksrevisionens rapport om kontrollen av försvarsunderrättelse- verksamheten

Försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU2
Riksrevisionens rapport om kontrollen av försvarsunderrättelseverksam-
heten (skr. 2014/15:142)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 En mer jämställd föräldrapenning

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU5
En mer jämställd föräldrapenning (prop. 2014/15:124)
föredrogs.

Anf. 15 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Det ska vi naturligtvis vara stolta över. Trots det möter kvinnor och män skillnader på arbetsmarknaden. Trots att män tar ett större ansvar hemma nu än tidigare är det fler kvinnor som står för det obetalda hemarbetet. Kvinnor har i genomsnitt lägre lön än män. Kvinnor är även överrepresenterade bland sjukskrivna.

Att undanröja fördomar och strukturer som förhindrar ett jämställt samhälle är en fråga som Moderaterna tar på stort allvar. Där regeringen väljer vägar som tvång och kvotering väljer Moderaterna att skapa förutsättningar för föräldrar att själva ta ansvar och finna lösningar som passar just den egna familjen.

Att lagstifta om en tredje pappamånad löser inga problem, utan tvärtom riskerar det att förstärka bilden av att jämställdhetsfrågor bara handlar om ändrade lagar och regler. Vi tycker inte att det är en bra idé att försöka tvinga fram ett ändrat beteende hos alla mammor och pappor mot deras vilja genom olika former av påbud från regering och riksdag. Fördelningen av föräldraledigheten är familjens ensak. Familjer vill ha vardagsmakt, inte fler politiska pekpinnar.

Jag vill vara tydlig med att jag inte har något emot en tredje, en fjärde, en femte och en sjätte pappamånad och så vidare så länge det kommer utifrån varje familjs egen önskan. Situationen ser väldigt olika ut för olika familjer och därmed är också lösningarna olika.

Jag saknar också barnperspektivet i den här diskussionen från regeringens sida. Inspektionen för socialförsäkringen, IFAU och Barnombudsmanen med flera framför att förslaget kan medföra att barnet sammantaget får kortare tid med föräldrarna i de fall där framför allt papporna inte utökar sitt uttag av föräldrapenning. Det gäller särskilt den tiondel av barnen vars pappa i dag inte har tagit ut någon föräldrapenning när barnet fyllt åtta år.

Om detta blir effekten av förslaget kan det medföra att mamman antingen får förlänga sin föräldraledighet utan ersättning eller, i värsta fall, att barnets totala tid med föräldrarna minskar.

Låt mig också vara tydlig med att det finns ett stort samhällsproblem som är kopplat till den ojämna fördelningen i uttaget av föräldrapenning. Vi vet att skillnaderna i uttag får långtgående konsekvenser för kvinnors sysselsättning, löneutveckling och framtida pensionsinkomst, och det finns tydliga tecken på att dessa skillnader även spelar en roll för de skillnader vi ser i ohälsa och sjukfrånvaro mellan kvinnor och män.

Samtidigt måste man ha respekt för hur olika familjer lägger upp sin tid utanför arbetsplatsen. Vi ska från politiskt håll fokusera på att skapa möjligheter för kvinnor att få tillgång till arbetsmarknaden på lika villkor som män. Det arbetet måste ständigt ske i skolan, på arbetsplatsen och i opinionsbildandet.

Vad Sverige behöver nu är en jämställd arbetslinje. Vi vet att arbetsmarknaden i stora delar håller på att förändras. Gränserna mellan jobb och fritid suddas ut, och det som tidigare var en enkelt definierad arbetsdag med fasta klockslag ersätts av nya krav på uppkoppling och tillgänglighet. Samtidigt som gränserna mellan arbetstid och fritid suddas ut ställs nya krav på hur vi måste se på och arbeta med jämställdhets-, arbetsmiljö- och socialförsäkringsfrågor.

I tider där reformerna behöver bli fler för kvinnor på arbetsmarknaden gör regeringen det motsatta. Att regeringen nu halverar RUT-avdraget, som är den reform som skapat tusentals jobb för kvinnor och som också underlättat många familjers vardagspussel, är ett steg i fel riktning. Att regeringen också i sin budget aviserat att man tänker avskaffa jämställdhetsbonusen, som skapar incitament för föräldrar att dela lika på ansvaret, är ytterligare ett exempel. Regeringen höjer skatter och slopar reformer som gör det mer lönsamt att arbeta, och det är också fel väg att gå om man vill öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Att minska lönsamheten i att gå till jobbet skapar inte större incitament för att jobba. Det säger sig självt. Det är direkt skadligt och motverkar en jämställd arbetslinje.

Vi föreslår att man ska uppmuntra föräldrar till ett jämställt uttag genom att förstärka jämställdhetsbonusen ytterligare. Vi vill skapa ekonomiska incitament för föräldrar att dela mer lika på föräldrapenningen. Barnfamiljer vill även fortsatt själva kunna bestämma över sin familjesituation. Därför förstärker vi incitamenten för föräldrar som delar lika snarare än använder oss av tvång och kvotering. Regeringen väljer i stället att slopa jämställdhetsbonusen som uppmuntrar till ett jämnare uttag av försäkringen. Att ta bort incitament för ett jämnare föräldraansvar är inte rätt väg att gå. Jämställdhetsbonusen bör i stället förstärkas.

För att fler föräldrar ska använda bonusen måste dock informationen bli bättre, då Försäkringskassans egen utvärdering visade att föräldrarna saknar tillräcklig kunskap för att veta vad det innebär ekonomiskt och hur och när bonusen utbetalas. Lösningen på att det råder informationsbrist kan inte vara att ta bort morötter och uppmuntran för mammor och pappor att dela lika.

Till alla mammor och pappor som lyssnar vill jag säga: Moderaterna tror på er. Vi tror på er förmåga att se till era barns bästa i stället för att politiker ska göra det. Vi tror på er förmåga att utifrån era förutsättningar ta föräldraansvar.

Herr talman! Med vår politik vill vi bidra till goda förutsättningar för familjernas frihet, ekonomisk trygghet, tid tillsammans, valmöjligheter i barnomsorgen och jämställdhet mellan föräldrarna. Vi tror också att grunden för en mer jämställd arbetsmarknad läggs genom en förbättrad jämställdhetsbonus, möjlighet för fler att gå upp i arbetstid, en politik som underlättar för människors livspussel och reformer som gör det mer lönsamt att arbeta.

(Applåder)

Anf. 16 LINUS BYLUND (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag betänkande SfU5 om regeringens proposition 2014/15:124 *En mer jämställd föräldrapenning*.

Jag fick en, i min mening, storslagen politisk idé. Visst vore det bra och rättvist om alla hade det lika bra? Visst vore det bra om alla människor

delade på allt så att det inte fanns några skillnader? Inga skillnader avseende bördor och inga skillnader avseende ekonomiska medel eller levnadsstandard. Jag började i mitt huvud fila på hur ett sådant här system skulle kunna se ut. I stort kom jag fram till att det är ganska enkelt. Politikerna bestämmer bara att man ska dela, så löser det sig. Då blir alla lika glada och nöjda. Man delar på alla inkomster och alla utgifter. Man delar allt med tvång. Så enkelt.

Jag kom inte riktigt så långt som till föräldrapenningen i mina tankar, men hade jag kommit dit hade jag säkert tyckt att en tredje pappamånad var ett futtigt steg på vägen. Varför inte dela 50–50 på en gång? Men jag kom inte riktigt så långt, som sagt. Jag råkade nämna det hela för min salig far, som för övrigt var aktiv socialdemokrat.

Jag fick en lång lektion om vad kommunism ställt till med i världen och varför den typen av detaljstyrning av människor, för att rätta till sådant man tycker är orättvist, är en mycket dålig idé. Då är det bättre att skapa ett samhälle som garanterar en sjyst lägstanivå, även för de svagaste, och som i övrigt låter folk råda över sin vardag i så hög utsträckning som möjligt. Jag var tolv år då, om jag minns rätt. Jag var tolv år den dagen jag slutade vara socialist.

Det är socialistiska idéer som det handlar om här, eller om man vill vara riktigt snäll – och det kan jag väl vara – en något mindre extrem ideologisk kusin. Den socialistiska idén om att över huvud taget kvotera föräldraförsäkringen och att utöka detta tvång med ytterligare en månad, som vi talar om i dag, går tvärtemot medborgarnas, föräldrarnas, vilja. Det är en syn på medborgarna som pusselbitar, vars placering och roll politiker förfogar fritt över. Det är en syn på familjen som innebär ett direkt hå mot människors förmåga och rätt att själva ordna sina liv på det sätt som passar dem bäst. Det är ett slag mot barnen, vars möjligheter till en bra uppväxt i en trygg och harmonisk familj riskerar att försämrast kraftigt av den blinda och närmast oförskämda inställningen att politiker har bättre kunskap än familjen när det gäller vad som är bäst för varje barn och varje unik familj.

Förutom att detta är högst tveksamt ur moraliskt hänseende står det också i direkt strid med en stor majoritet av folket och deras åsikt i frågan. Vilket tycker du är det bästa sättet att fördela föräldradagarna? Den frågan ställde opinionsinstitutet Sentio i en undersökning i våras. Svartalternativen var att föräldrarna själva får bestämma hur de vill fördela dagarna mellan sig eller att politiker lagstiftar om hur dagarna ska fördelas. Drygt 88 procent svarade att de tycker att föräldrarna ska få bestämma det själva – drygt 88 procent. Knappt 12 procent tycker att det är politikernas uppgift att bestämma det.

Förhållandena känns igen från andra undersökningar av samma slag. En förkrossande majoritet är emot kvotering av föräldraförsäkringen över huvud taget. En tredje pappamånad är det sannolikt ännu fler som motsätter sig, helt enkelt eftersom det handlar om ideologiskt betingat pillande i vuxna människors vardagspussel.

Det förvånar mig att det rödgröna blocket ser ut att ha lyckats skapa majoritet för ett sådant förslag i riksdagen. Jag hoppas innerligt att deras väljare ser detta. De allra flesta av dem är nämligen emot förslaget.

Det behöver väl knappast sägas att Folkpartiet liberalerna förvånar ännu mer när de aviserar att de avser att stödja ytterligare tvång när det gäller föräldradagarna. Jag måste nog gå hem och läsa på lite om liberalism. Jag verkar inte ha fattat någonting. Jag trodde nämligen att liberalism innebar strävan efter en tämligen hög grad individuell frihet och en tämligen låg grad statlig inblandning i enskilda människors vardag. Jag tror dessutom att fler än jag har fått ett och annat om bakfoten i fråga om liberalism, säkert många av Folkpartiets väljare.

Herr talman! Föräldraförsäkringen bör och ska avkvoterats helt. Ett första steg i rätt riktning är att jag härmed yrkar bifall till reservation 1 och 3.

Anf. 17 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Det betänkande vi nu behandlar rör som sagt kvoterad föräldraförsäkring. Grunden är fyra viktiga principer. Den första är att barnen har rätt till sina föräldrar. Den andra är att föräldrarna ska tjäna på att dela föräldraledigheten. Den tredje är att vardagspusslet för föräldrarna och familjen ska kunna fungera. Och den sista, men absolut inte minst viktiga, är att föräldraförsäkringen också ska vara jämställd.

Det förslag som nu ligger på bordet uppfyller inte ett enda av de fyra kraven. Man hade verkligen kunnat kräva det av regeringen. Regeringen rycker helt enkelt undan en del av helheten i föräldraförsäkringen som är ett väldigt komplicerat system.

Vi behöver i stället en parlamentarisk utredning som tittar på hela föräldraförsäkringen, som kan lösa de fyra krav som man kan ställa på den och som ger framtidens föräldrar förutsättningar att känna trygghet i föräldraförsäkringen.

Jag vänder mig nu till ministern och säger: Gör om! Gör rätt!

Låt oss börja med den första principen om att barn har rätt till sina föräldrar. Det handlar om trygghet, identifikation och att se vilken vardag barnen har. Ja, ni vet allt det. I det sammanhanget är det också viktigt att se att det finns fler familjemönster. Det finns inte bara en mamma och en pappa. Det finns faktiskt fler vuxna i barnens närhet som tjänstgör som föräldrar. De har också rätt att vara med i sammanhanget. Det handlar alltså inte om att det är två föräldrar som ska dela på föräldraledigheten. Regeringen skriver samtidigt, som en brasklapp, att man ska se över hur andra familjekonstellationer ser ut. Varför rycker man då ut den här delen? Varför ser man inte helheten?

Den andra viktiga principen är att föräldrarna ska dela på föräldraledigheten och att man ska tjäna på att göra det. Vi vet att ekonomin spelar en oerhört viktig roll i fråga om vem som ska vara hemma med barnet och ta ut föräldraledighet.

Moderaterna talade också nyss om att vårt pensionssystem innebär att vi ska arbeta för att få bättre pensioner. Om man tar ut en längre föräldraledighet och sedan förkortar sin arbetstid under många år tappar man pensionsrätter. Man har inte möjlighet att kliva uppåt i karriären, och man får sämre löneutveckling. Allting är negativt för den som tar ut en längre föräldraledighet. Men inkomst är också försörjning. Det betyder att det är orättvist för den som tar ut mer föräldraledighet.

I det här förslaget föreslår man att kvotera ytterligare en månad. Vad händer om pappan inte kan ta ut den månaden? Vilka förlorar då? Är det barnet, eller är det föräldrarna som förlorar?

Vad kostar det ojämslällda uttagel samhället, i fråga om det obetalda arbetet, att färre kvinnor driver företag, att vi får en ojämn fördelning av makt och inflytande i samhället och ekonomisk självständighet? Det finns många områden som samhället men också föräldrarna förlorar på. Vi behöver mycket mer forskning för att se vad vi tjänar på att dela föräldraledigheten.

Den tredje principen gäller det här med vardagspusslet. Det är viktigt att man får vardagspusslet att gå ihop. Vi centerpartister menar att man hemma i köket ska sitta och fundera över hur man ska lösa det och hur det ska bli bra för alla, både barn och vuxna i omgivningen. Då är det viktigt att titta på att kvoteringen som sagt inte bara löser ekonomin och lönerna. Om jag har förstått det hela rätt vill väl inte LO höja lönerna för kvinnor så att föräldrarna kan dela föräldraledigheten mer lika.

Nej, jämställdhetsbonusen spelar en väldigt viktig roll i sammanhanget. Den möjliggör ju för dem som har de lägsta inkomsterna att komma ut i arbete och på det sättet få en morot för att dela föräldraledigheten med den som tjänar mer. Därför ska jämställdhetsbonusen naturligtvis höjas och även omfattas av vabben, menar vi från Centerpartiet.

Vi vill se ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen. Det är viktigt att vardagspusslet går ihop, när man sitter där hemma och planerar. Det är också viktigt att det byggs in morötter.

Det är oerhört angeläget – och nu riktar jag mig till ministern igen – att man tillsätter en parlamentarisk utredning som beaktar många olika aspekter på detta med föräldraledighet. Jag undrar om man med det här förslaget har velat tillgodose vänsterns önskemål. Inte kan det väl vara så att regeringen inte vill se helheten i föräldraförsäkringen? Osäkerheten för föräldrarna blir då stor, och det är negativt.

I stället för att tillsätta en enmansutredning bör regeringen se på helheten och tillsätta en parlamentarisk utredning där man ser över detta med kvoteringens för- och nackdelar, jämställdhetsbonusen, vabben, fler företagande föräldrar, lägsta-nivå-dagar och garantidagar, underhållstödet och bidragsförskottet, jämställdhetsperspektivet, helhetssynen, förenklingar och förtydliganden. Jag kan räkna upp alla fördelar med detta, och då räcker det inte med en enmansutredning som utreder ett enstaka förslag.

Herr talman! För mig innebär det att jag yrkar avslag på utskottets förslag och bifall till vår reservation, nr 1.

(Applåder)

Anf. 18 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! När Justin Trudeau, Kanadas nye premiärminister, nyligen fick frågan om varför det var så viktigt med en helt jämställd regering svarade han: Därför att det är 2015. På frågan om varför det är viktigt med en helt jämställd, det vill säga individualiserad, föräldraförsäkring i Sverige blir mitt svar detsamma: Därför att det är 2015.

Men det som vi ska rösta om och debattera här i kammaren i dag är inte en jämställd föräldraförsäkring, tyvärr. Betänkandet heter *En mer jämställd föräldrapenning*, och det säger ju något om hur vi fortfarande ser på föräldraförsäkringen år 2015.

Herr talman! Vi vet att kvinnor har en sämre ställning på arbetsmarknaden än vad män har. Vi vet att kvinnor arbetar mer deltid än män. Vi vet att det finns kvinno- respektive mansdominerade arbetsmarknader. Vi vet att kvinnor har sämre lön, och förutom deltid oftare har de också fler osäkra anställningar än män. Vi vet också att kvinnor får sämre pension än män. Vi vet att det beror på att kvinnor inte tjänar lika mycket. Vi vet att kvinnor tar ett större ansvar för barn och familj än vad män gör. Detta vet vi, och det är 2015.

Över 20 år efter det att den första pappamånaden infördes och rätt många år efter att den andra så kallade pappamånaden infördes tar vi ytterligare ett litet steg framåt. Det går med tomtesteg. Vänsterpartiet vill ta ett rejält kliv för jämställdheten. Vi menar att det nu är dags att ta ett steg för att göra kvinnor och män jämställda i arbetslivet och i familjelivet.

Herr talman! Diskussionen om och invändningarna mot att dela föräldraförsäkringen jämställt har pågått i decennier. Några framsteg har gjorts med två och nu snart tre månader som inte kan överlätas och som brukar kallas pappas månader. Det är alltid något förstås, men det är kanske just något mer jämställt med den tredje månaden, dock inte helt jämställt – inte så länge vi inte tar klivet fullt ut och delar upp föräldraförsäkringen på två, tre eller kanske till och med fyra föräldrar. Det finns ju också så kallade stjärnfamiljer.

Herr talman! Låt folk själva bestämma och diskutera hemma vid köksbordet hur de ska dela dagarna. Det är nog den vanligaste invändningen mot en individualiserad försäkring. Folk vet vad som är bäst för dem och deras barn. Politiker ska inte lägga sig i.

Till dem vill jag säga att föräldraförsäkringen är en politiskt beslutad försäkring. Politiker har alltså fattat beslut om att den ska finnas och hur den ska utformas.

När familjerna sitter där vid köksbordet har de i själva verket en massa politiska beslut att ta hänsyn till när de fattar beslut om hur just deras upplägg ska se ut. De måste förstås också ta hänsyn till hur politiken har format deras vardag och deras verklighet. I de flesta familjer fattas väl också rationella beslut utifrån den verklighet som de lever i. Så den som vid köksbordet har en svag ställning på arbetsmarknaden och låg lön har kanske inte så mycket val.

Men den verklighet vi alla lever i utgår ju till stor del från andra fattade politiska beslut – eller för den delen brist på beslut. Det är beslut som har gjort att vi fått en segregerad arbetsmarknad där kvinnor tjänar mindre, oftare arbetar deltid, oftare är sjuka och oftare slutar som fattigpensionärer än män.

Därför borde vi politiker vara modiga och fatta beslut som underlättar för kvinnor och män att behandlas lika på arbetsmarknaden och i familjelivet.

Herr talman! Jag erinrade mig ett födelsedagskalas för ett par år sedan. Då var det en fråga som dök upp vid bordet. Anna, 32 år och tvåbarnsmor, tog ganska ilsket upp frågan varför hon nu efter fem år som förälder halkat efter sin man i lön med 5 000 kronor i månaden. Innan de fick barn tjänade de båda lika mycket. Ja, vad tror ni att det beror på?

Slutligen vill jag citera ur en debattbok som kom ut 2004 med titeln *Vems valfrihet?* På s. 36 förs ett resonemang om valfrihet, och jag citerar:

”Det enda instrument som statsmakterna har att påverka hur människor betar sig därhemma vid köksbordet är egentligen föräldraförsäkringen, i övrigt har familjer all frihet i världen att göra precis som de vill. Det blev ett skäl till att börja kvotera föräldraförsäkringen. Familjen får fatta mängder av beslut själv men om besluten leder till något som vi i förlängningen inte kan acceptera, för vi accepterar inte osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor, då måste staten kunna ta det här steget in och påverka.”

Gissa vem som skrev detta? Jo, det var Bengt Westerberg. Jag håller med Bengt Westerberg, men jag vill ta steget fullt ut till en kvoterad och individualiserad föräldraförsäkring. Det tror jag är det enda rätta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och till reservation 2.

Anf. 19 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Det finns i dag inget stöd bland föräldrar för ytterligare en kvoterad månad i föräldraförsäkringen. Föräldrar vill bestämma själva – det är de väldigt tydliga med. Jag tycker att det är nonchalant av er att bortse från föräldrars önskemål om hur föräldraförsäkringen ska fördelas.

Det som jag saknar i ditt anförande, Wiwi-Anne, är barnperspektivet. Ingenstans nämner du det. Barnombudsmannen, Inspektionen för socialförsäkringen, IFAU med flera framför att detta skulle kunna medföra att barnen sammantaget får kortare tid med föräldrarna. Om detta skulle bli effekten av förslaget kan det medföra antingen att en förälder, troligtvis en mamma, får ta föräldraledigt utan ersättning eller att barnets totala tid med föräldrarna minskar.

Var finns barnperspektivet i er diskussion? Var finns barnperspektivet när ni nu lägger fram det här förslaget? Vad säger ni till de familjer som inte har möjlighet till ytterligare månad och där barnen förlorar tid med en förälder?

Anf. 20 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Tina Ghasemi så mycket för frågan.

Tina säger att det inte finns något stöd från barnfamiljer för en individualiserad föräldraförsäkring. Hon kanske syftar på samma undersökning som Linus Bylund visade tidigare, enligt vilken 88 procent av de tillfrågade ville bestämma själva. Ja, jag vet att det ser ut ungefär på det sättet.

Jag kan bara säga att det för länge sedan fanns någonting som hette sambeskattning. Två gifta personers inkomster lades ihop, och så beskattade man dem. När en kvinna skulle ut på arbetsmarknaden var det därmed ofta inte så himla mycket lönt, eftersom hennes lön lades på toppen av den andra inkomsten och skattades bort. Och kvinnor förblev hemma.

Om man hade gjort en folkomröstning om detta hade vi säkert haft sambeskattningen kvar. Men modiga politiker ville se en utveckling. Kvinnor behövdes i arbetslivet. Kvinnor ville också ut i arbetslivet på samma villkor som män. Sambeskattningen togs bort. Jag vet inte om någon här skulle vilja införa den på nytt.

Sedan till det här eviga slagträet i debatten, nämligen barnen: Tyvärr görs barnen ofta till slagträn när vi diskuterar föräldraförsäkringen. Föräldraförsäkringen är till för att föräldrarna ska kunna vara hemma med sina barn. Det är alldeles självklart att vi tror att föräldrar fattar kloka beslut. Vi tror inte att folk skulle sluta fatta bra beslut för sina barn om man skulle individualisera föräldraförsäkringen. Varför tror Tina Ghasemi det?

Anf. 21 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att ni har en väldigt märklig syn på politiken, Wiwi-Anne Johansson, framför allt i den här frågan. Ni tycker att politiker är lämpade att bestämma över barnfamiljer. Ni vill med tvång och kvotering bestämma över den enskilda familjen och hur man väljer att fördela föräldrapenningen. Moderaterna förespråkar i stället att öka incitamenten. Vi förstärker jämställdhetsbonusen ytterligare för att skapa tydliga ekonomiska incitament för föräldrar att dela lika – den bonus som ni nu avskaffar.

Wiwi-Anne Johansson nämner att föräldraförsäkringen finns för att föräldrar ska vara hemma med barnen. Ja, absolut. Men föräldraförsäkringen finns också för barnens skull, för att de ska få tid med familjen, få tid med sina föräldrar. Med det här förslaget riskerar barn att få mindre tid med sina föräldrar, och det är fel väg att gå.

Jag saknar fortfarande svaret på hur ni tillgodoser barnperspektivet, Wiwi-Anne Johansson. Det ser jag fram emot att höra.

Anf. 22 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Ni säger att föräldrarna är de som bäst kan bedöma och bestämma över hur barnen ska ha det, Tina Ghasemi. Det är väl ett barnperspektiv? Om man nu har en individualiserad föräldraförsäkring, där två, tre eller eventuellt fyra personer skulle kunna vara juridiska föräldrar, då kan de bestämma hur de ska göra. Varför skulle man med en individualiserad föräldraförsäkring plötsligt tro att föräldrarna skulle göra sämre val för sina barn? Det förstår jag inte. Varför skulle föräldrarna vara hemma kortare tid? Varför tror vi inte att män som blir föräldrar också vill fatta bra beslut för sina barn? Det här är det villkorade föräldraskapet. Att fäder ska bli föräldrar till 100 procent är något som villkoras, medan det är fullständigt självklart för kvinnor.

Ibland måste politiken gå före. Politik är väl att vilja någonting, att driva något? I det här fallet handlar det om att öka jämställdheten. Men om ni moderater tycker att det är helt okej att kvinnor har en sämre arbetsmarknad, oftare får jobba deltid, har osäkrare anställningar och därmed sedan får väldigt taskiga pensioner, då kan jag förstå att ni vill konservera det mönster som lett till att vi har den här arbetsmarknaden.

Att ni använder barnen som tillhygge och slagträ i debatten tycker jag inte är hederligt. Vi har en väldigt generös föräldraförsäkring i Sverige, och det har varit politiskt fattade beslut som lett fram till den. Låt oss nu också göra den jämställd!

Anf. 23 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det är tur att Vänsterpartiet inte har mer att säga till om!

Jämställdhet är någonting som Vänsterpartiet verkligen har värnat och fortsätter att värna, och det uppskattar jag i allra högsta grad, Wiwi-Anne Johansson. Föräldraförsäkringen ska vara jämställd, och alla parter som har med barnen att göra ska dela på föräldraförsäkringen, både för barnens skull och för de vuxnas skull.

Det jag undrar är hur man kan vilja medverka till att det är kvinnorna som förlorar på detta. Wiwi-Anne Johansson sa i sitt anförande att kvinnors löner är väldigt låga. Men det här innebär att föräldraförsäkringen får vara det som kvinnorna förlorar på, för så fort kommer väl inte lönerna att

öka? Kvinnorna får väl inte högre löner bara för att man inför en ytterligare månad?

Om den andra parten med rätt att ta ut föräldraledighet tar ut de två månader som finns i dag och tvingas ta ut ytterligare en månad, inte kommer väl kvinnorna att vinna på det under den närmaste tiden? Nej, definitivt inte så länge vi finns i riksdagen och inte så länge nästa generation finns i riksdagen heller. Så fort ändrar man nämligen inte lönerna. Och då är det kvinnorna som får betala för detta. Menar Wiwi-Anne Johansson att det är jämställdhet?

Anf. 24 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Solveig Zander för frågan, som jag tyvärr inte riktigt förstår. Menar Solveig Zander att kvinnor får minskade löneförhöjningar för att man har en tredje månad som pappan ska ta ut? Jag förstår inte riktigt meningen. Är det så att det bästa är att man blir vid sin läst, att allting är som det är nu – annars är det kvinnorna som förlorar?

Jag håller med om det som Bengt Westerberg sa 2004, att den enskilt viktigaste politiska åtgärd vi kan vidta för att stärka kvinnors positioner och rättigheter på arbetsmarknaden är att göra förändringar i föräldraförsäkringen. Jag vill gå ett steg längre, till en individualiserad föräldraförsäkring, men nu tar vi ett första steg med en tredje månad som man inte kan överlåta och som i de flesta fall en pappa tar ut. Jag förstår över huvud taget inte hur det skulle påverka jämställdheten negativt för kvinnans del, så jag får bolla tillbaka frågan.

Anf. 25 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det var väldigt bra att Wiwi-Anne sa att hon inte förstod vad jag menade. Det finns nämligen andra förslag för att få mer jämställdhet i föräldraförsäkringen än kvotering. Det gäller till exempel jämställdhetsbonusen, som gör att kvinnans inkomster skulle öka om hon gick ut och arbetade, eftersom det är hon som har de lägsta inkomsterna.

Det betyder att man via jämställdhetsbonusen medverkar till att det finns morötter att dela plus att man också ser till kvinnans inkomst. Borde det inte finnas fler förslag, exempelvis att höja jämställdhetsbonusen, som är en del av att staten är med och betalar, om vi uttrycker oss så?

Wiwi-Anne Johansson sa i sitt anförande att staten är skyldig att ta ett ansvar i sammanhanget. Varför kan inte Vänsterpartiet och Wiwi-Anne Johansson inse att det finns andra och fler förslag som skulle öka det jämställda uttaget av vår föräldraförsäkring?

Anf. 26 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jämställdhetsbonusen har inte fungerat. Den har ändrats vid något tillfälle och fungerar möjligen något bättre. Men det är myrsteg vi talar om när det gäller jämställdhetsbonusen. Den har spelat ut sin roll.

När det gäller jämställdhetsbonusen kan man också tycka: Varför ska det vara morötter och grejer för att man ska få fäder att ta sitt ansvar att vara just fäder medan det är självklart att kvinnor tar sitt ansvar? Någon gång måste vi bort från det.

Om jag har ett företag och ska anställa personer gör jag rationella val som företagare när jag anställer. Det är lite mer risky med en tjej i fertil ålder än vad det är med en kille. Alltså gör man rationella val, och därför

ser arbetsmarknaden ut som den gör. Kvinnor missar karriärvägar, får jobba deltid och får inte den inkomstutveckling som män får.

Det är 2015. Vi vet precis vad det är som förorsakar diskrimineringen på arbetsmarknaden. Då måste vi väl göra någonting åt det om vi verkligen vill det. Annars kan vi hålla på och dutta med lite småplåster här och där. Jag och Vänsterpartiet tycker att det nu är dags att vi tar det sista klivet. Då behöver vi inte hålla på med olika Kalle Anka-plåster hit och Bamse-plåster dit. Nu kör vi.

Anf. 27 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationen.

Av det jag hört av debatten hittills låter det som att det bara handlar om kvinnor. Det handlar faktiskt om föräldraförsäkringen. Det handlar i lika hög grad om männen. Det gäller både män och kvinnor. Det börjar nästan kantra över lite grann, tycker jag.

Vi debatterar en tredje föräldramånad, eller pappamånad som vi brukar kalla det. Regeringen kommer som det ser ut att få igenom förslaget eftersom Folkpartiet anslutit sig till regeringens linje, det vill säga Socialdemokraternas, Miljöpartiets och även Vänsterpartiets linje, och på så sätt har det bildats en majoritet för förslaget.

Jag åkte taxi häromdagen. Chauffören gav sig på att försöka definiera de olika partierna och sätta ett eget namn på dem. Jag ska inte berätta vad han sa om alla. Jag kommer heller inte ihåg vad han uttryckte om alla partier. Men när det gällde Kristdemokraterna sa han: Ni är ju Familjepartiet. Jag tyckte att det var väldigt bra tänkt.

Att familjen är viktig för de flesta visar olika undersökningar. Sverigestudien, som är en årlig kartläggning av svenskarnas personliga värderingar, visar i den senaste studien från 2014 att ”familj” hamnar på första plats.

Kristdemokraternas familjepolitiska program handlar om rättvisa, valfrihet och möjlighet till mer tid tillsammans med sina barn. Vi ser positivt på att allt fler pappor väljer att ta ut sin del av föräldraförsäkringen, vilket ju är vad som händer. Barn behöver knyta an till båda föräldrarna. Samtidigt går det att konstatera att pappor tar ut betydligt mindre av föräldravgifterna än mammorna.

Men hur ansvaret för hemmet och föräldradagarna ska fördelas är inte en politisk fråga. Det måste varje familj själv få bestämma. Det är där som skiljelinjen går mellan vänsterregeringen, Folkpartiet och Vänsterpartiet å ena sidan som vill tvångskvotera och vi andra partier som ogillar tvångskvoteringen. Vi kristdemokrater menar att alla dagar fritt ska kunna överlåtas mellan föräldrarna.

Kristdemokratisk familjepolitik syftar alltså till att möjliggöra mer tid för barnen och att öka familjernas handlingsutrymme. Därför är det viktigt med en generös och flexibel föräldraförsäkring. Vi är stolta över den svenska föräldraförsäkringen och vill – som jag hoppas att jag tydligt har deklarerat här – att makten över hur den ska kunna användas i större utsträckning flyttas till föräldrarna.

Föräldraförsäkringen är redan i dag individualiserad. Föräldrarna har rätt till hälften av dagarna vardera. På så sätt poängteras föräldrarnas betydelse för barnet, och båda föräldrarna ges möjlighet till en nära kontakt med sina barn. Detta är Kristdemokraternas positiva till.

Men föräldraskapet är ett gemensamt åtagande, och därför är det också föräldrarna själva som gemensamt ska få avgöra hur dagarna sedan ska användas, inte Stefan Löfven, Åsa Romson eller ens Jan Björklund. Ju mer fyrkantiga system som skapas, desto sämre passar de in i olika familjers vardag.

Herr talman! Vad tycker då föräldrar och svenska folket om föräldraförsäkringen? Det finns inget stöd för att föräldrar vill kunna välja färre barnomsorgsformer eller att de vill att politiker i större utsträckning ska bestämma vem som ska vara föräldraledig och hur länge. Vänsterregeringen saknar en sådan redovisning. Undersökningar som visar på det motsatta förhållandet finns däremot.

En undersökning från Novus från april i år visar att en överväldigande majoritet, 76 procent, anser att föräldrarna själva ska bestämma hur föräldraförsäkringen ska fördelas. Också bland vänsterregeringens egna väljare är det 61 procent som anser att det är föräldrarna själva som ska bestämma över föräldraledigheten. Man går alltså här i otakt med svenska folket.

Vänsterregeringen skriver i budgetpropositionen för 2016 så här: "En modern familjepolitik måste utgå från den vardag som dagens föräldrar lever i och svara mot de värderingar och attityder som dagens föräldrar har." Det är en riktig och viktig utgångspunkt, men problemet är att vänsterregeringen med sina olika förslag går tvärtemot föräldrarnas åsikter och värderingar om föräldraledigheten.

Försäkringskassans studier visar dessutom att många föräldrar vill vara hemma lite längre med sina små barn. Därför har det under de senaste tio åren blivit vanligare att både kvinnor och män förlänger föräldraledigheten med obetalda dagar. Försäkringskassan genomförde en undersökning under 2012 som visar att en stor majoritet av föräldrarna, 89 procent av kvinnorna och 85 procent av männen, är nöjda med den fördelning som de har gjort av föräldraledigheten. Det är till och med en ökning jämfört med en liknande studie från 2003.

Herr talman! Vad tycker då remissinstanserna om kvotering av föräldraförsäkringen? Själva utgångspunkten för förslaget om kvotering handlar om att vilja få in alla familjer i en och samma mall. Det är också därför flera remissinstanser har varit kritiska till förslaget. Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU, Barnombudsmannen, Makalösa föräldrar, Haro med flera betonar att ytterligare kvotering riskerar att leda till att barnet sammantaget får kortare tid med föräldrarna. En del pekar även på att kvinnor ändå kommer att välja att förlänga tiden hemma med barnen men då utan ersättning, vilket i sin tur kan påverka deras situation på arbetsmarknaden samt framtida pension.

Myndigheten för adoptionsfrågor, MIA, och Svenskt Näringsliv avvisar förslaget om en kvotering av föräldraförsäkringen just för att de tycker att det begränsar flexibiliteten för familjer. Även RFSL anser att det ytterligare begränsar den flexibilitet som i dag finns i föräldraförsäkringen för stjärnfamiljer. Rädna Barnen vill gärna se att man ska kunna få undantag från kvoteringen om det av olika skäl behövs.

Men detta är inte nog, herr talman! Vänsterregeringen har planer på att detaljstyra familjers liv ytterligare. I kvoteringspropositionen resonerar regeringen över frågan om att helt kvotera föräldraförsäkringen och drar

slutsatsen: ”Regeringen anser därför att det är mer lämpligt att stegvis reservera mer tid åt vardera vårdnadshavaren.” Det är dock ingen hemlighet att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill kvotera föräldraförsäkringen helt och hållet. Frågan är om Folkpartiet följer med hela vägen.

Socialförsäkringsministern har också uttalat sig negativt om den möjlighet som i dag finns för föräldrar att vara föräldralediga utan någon ersättning. Den prioritering av mer tid med barnen som vissa föräldrar vill göra och som innebär att de har en lägre inkomst under en period kan alltså komma att tas bort. Det finns inga gränser för hur vänsterregeringen vill detaljreglera föräldrars omsorg om barnen.

Men regeringen vill mer än så. Den vill nämligen även reglera familjens fördelning av hemarbetet. Vänsterregeringen med Miljöpartiet och Socialdemokraterna har nämligen ett jämställdhetspolitiskt delmål som innebär att man vill ha en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och att kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet. Lite skämtsamt skulle man kunna uttrycka det som att det kommer att finnas en Löfven, en Romson eller kanske rent av en Björklund vid varje barnfamiljs köksbord.

(Applåd)

Anf. 28 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag hann inte hänga med i alla svängar när det gäller remissinstanser och undersökningar som var gjorda och som inte vill någonting när det handlar om att kvotera och så vidare. Egentligen är väl inte föräldraförsäkringen någonting man ska raljera om över huvud taget.

Jag tänker att det lite grann är så här: Som man frågar får man svar. Man kanske frågar ett ungt par som precis ska ha barn: Vill ni själva bestämma om föräldraförsäkringen? Då säger de säkert ja när de är i denna situation. De tänker kanske inte riktigt på hur det ser ut runt omkring en.

Man kan också ställa frågan i relation till någonting annat: Vill du också bli fattigpensionär? Vill du över huvud taget ha en pension? Tycker du att det är rimligt att du kommer att tvingas jobba deltid, antingen för att du har så mycket att göra med barnen att du tvingas av detta skäl eller för att det inte finns en heltid? Får man samma svar då? En förälder kommer att tjäna mindre och bli mer beroende av den föräldern lever tillsammans med, som i gamla dagar – bli mer fjättrad. Lite grann så tänker jag.

Vi jobbar i ett utskott, socialförsäkringsutskottet, där vi har hand om allting från vaggan till gravan. Vi ser precis rakt igenom alla våra områden att kvinnor blir mer sjuka. Det finns en arbetsmarknad som är mer typisk för kvinnor där man har kontakter med andra människor. Man orkar inte. Det hela är underdimensionerat, så man klarar inte av det. Man blir mer sjuk, man tjänar sämre, man får jobba mindre tid och man slutar om inte som fattigpensionär – 70 procent av alla fattigpensionärer är kvinnor – så med en lägre pension.

Kanske vi skulle få ett annat svar om vi ropade på ett annat sätt.

Anf. 29 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack, Wiwi-Anne Johansson, för frågan! Jag märker att det går en tydlig skiljelinje mellan oss ideologiskt. Egentligen är det ingen

kamp mellan dig och mig och inte heller mellan Vänsterpartiet och Kristdemokraterna. Detta är en kamp mellan föräldrar och stat.

Jag blir inte förvånad, men jag blir i alla fall ganska upprörd över att du så till den grad underkänner föräldrarnas förmåga att hämta in kunskap om hur livet kommer att gestalta sig beroende på de beslut de fattar. Jag tillerkänner i stället föräldrarna förmågan att hämta in den kunskap de behöver för att se över sin livssituation och tänka: De beslut vi fattar här kommer att få de här konsekvenserna för vår familj.

Detta är ideologiskt intressant. Vad är det i din ideologi som gör att det är så svårt att ge föräldrarna rätt att fatta sina egna beslut? Du säger här i ditt inlägg att det är 2015. Du talar också om att detta är ett litet steg på vägen. Jag vill fråga dig: Hur långt tänker du egentligen gå? Nu är det 2015. Vad händer i framtiden? Vad är din vision om föräldraledigheten?

Anf. 30 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Det sista är enkelt att svara på: en jämställd föräldraförsäkring. Det är min vision. Det är verkligen mitt mål, och det är det jag står här och jobbar för när vi diskuterar detta.

Jag tror absolut på föräldrars förmåga att fatta de klokaste och bästa besluten för sina barn. Däremot är jag inte lika säker på en annan sak. Jag kan bara gå till mig själv och tänka på hur det är när man sitter vid det eventuella köksbordet och diskuterar. När man är 25–30 år kanske man inte ens tänker på att man någon gång ska bli så där en 60–65 år. Det är oceaner av tid dit, och det där med pension är någonting som någon annan fixar, tänker man.

Nu vet vi, inte minst med det pensionssystem som vi har i dag, att det är bra att börja jobba tidigt och att jobba länge. Under tiden tycker jag och Vänsterpartiet att detta är bra. Vi ska vara jämställda, och vi tycker att vi vill fatta kloka politiska beslut som hjälper oss på vägen till ett jämställt samhälle.

Det handlar inte alls om att ta ifrån människor deras förmåga att fatta beslut. Men vi måste också förstå att vi redan har fattat en mängd politiska beslut eller låtit bli att fatta dem, vilket påverkar de val som människor gör hemma. Det rationella beslutet för stunden kanske är det absolut mest irrationella beslutet för livet som helhet. Vi säger att vi ska göra det bästa för våra barn. Vi kan inte fråga våra barn. Det är inte säkert att det alltid är det bästa för barnen att vara hemma så länge som möjligt. Det finns ingenting som säger det. Om man skulle göra undersökningar efteråt är det kanhända så att man skulle ha fattat ett annat beslut.

Anf. 31 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Nu säger jag inte att Wiwi-Anne Johansson tar ifrån föräldrarna förmågan att fatta egna beslut. Det tror jag inte att hon gör. Men hon tar ifrån dem rätten att fatta egna beslut. Förmågan att göra det har de. Men när hon ovanifrån kommer och fattar politiska beslut som påverkar deras vardag till den grad som det här gör blir det ett problem, menar jag.

Wiwi-Anne Johansson vill ha jämställdhet, och som jag ser det är föräldraförsäkringen i dag både jämställd och flexibel. Man kan ju dela den 50–50. Det är inget problem egentligen.

Jag vill också säga att jag delar synen på att det är viktigt att papporna tar ett större ansvar. Jag tycker också att det är problematiskt att kvinnor

tjänar så pass mycket mindre än män. Det är naturligtvis delvis en löneutvecklingsfråga att kvinnor under en livstid tjänar i snitt drygt 3 miljoner mindre än vad män gör. Det tycker jag inte alls är bra.

Därför har vi visst en del gemensamma tankar om det här, men jag tycker att det skiljer sig betydligt i synen på förldrarnas förmåga och rätt att fatta egna beslut vid köksbordet och själva kunna se konsekvenserna av de beslut som de fattar.

*En mer jämställd
föräldrapenning*

Anf. 32 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till propositionen och avslag på motionerna, någonting som jag har sett fram emot att få göra. Jag har sett fram emot att få stå här i dag med anledning av att vi nu äntligen tar ett viktigt steg framåt för en mer jämställd föräldraförsäkring.

Detta vill vi socialdemokrater i gott sällskap av flera andra partier göra genom att reservera mer tid för vardera föräldern i föräldraförsäkringen. Det gör vi för att vi vet att ett jämnare uttag av föräldrapenningen förmodligen är den enskilt viktigaste och mest effektiva reformen till hands för att också nå ett jämställt arbetsliv och ett jämställt samhälle.

Dagens föräldraförsäkring består av 480 dagar med föräldrapenning, delade mellan föräldrarna. Det regeringen nu förslår är alltså att en tredje månad, eller 90 dagar, i stället för nuvarande 60 dagar reserveras för vardera föräldern.

Jag vill påminna om att redan i föräldraförsäkringens nu 41 år gamla grundkonstruktion var dagarna med föräldrapenning delade lika mellan föräldrarna, om än med större möjlighet att överlåta dagar sinsemellan – något som jag menar var mer relevant då, i övergången från mödraledigheten till nuvarande förädraledighet. Det var mer begripligt i 1970-talets kontext när föräldraförsäkringen föddes och kvinnors förutsättningar på arbetsmarknaden såg annorlunda ut.

Sedan dess har tack och lov väldigt mycket hänt på arbetsmarknaden, inte minst sett just till kvinnors förvärvsarbete. Jag menar därför att det nu är hög tid att anpassa även föräldraförsäkringen till 2010-talet så att såväl det faktiska uttaget av föräldrapenningen – alltså inte bara grundkonstruktionen utan också utfallet – blir mer jämställt, liksom villkoren i arbetslivet så att samhällets förväntningar på kvinnor och män blir mer lika och könsrollerna i samhället blir mindre påtvingade.

Att reservera ytterligare en månad för vardera föräldern är ett viktigt kliv på vägen. När den första och senare även den andra månaden öronmärktes fick det tydliga effekter för ett mer jämställt uttag. Jag är visserligen den första att konstatera att det uppenbarligen inte har varit tillräckligt, men bevisligen har det ändå varit en träffsäker metod som haft betydande inverkan på jämställdheten i vårt land.

Låt oss fortsätta på den vägen att med en tredje reserverad månad för vardera föräldern kombinera vår redan väldigt generösa och flexibla försäkring med mer jämställdhet!

Fru talman! Jag tror att vi alla är smärtsamt medvetna om problematiken med löneklyftan: att män tjänar mer än kvinnor. När det kommer till löneskillnader mellan könen illustreras ojämställdheten i vårt land fortfarande oerhört tydligt.

Jag hör ofta löneskillnaderna lyftas fram som en förklaring till den ojämställda fördelningen av föräldraledigheten. Vi hörde det tidigare här under debatten, exempelvis. Tyvärr kan jag konstatera att det ibland också lyfts fram lite som ett argument för att ha överseende med dagens skeva mönster av föräldrapenningsuttaget eller åtminstone låta det fortlöpa.

Det tycker jag är synd, för om vi skalar bort ett lager till på löken kan vi finna någonting väldigt intressant. Dels ser vi att i de familjer där kvinnor står för den högre inkomsten är det ändå kvinnorna som är föräldralediga i betydligt högre utsträckning. Dels ser vi att det är just i samband med familjebildningen som de ojämställda mönstren ofta etableras, exempelvis att kvinnor tar ett större ansvar för hem och barn och blir mer frånvarande från arbetsmarknaden.

Detta påverkar i nästa steg lönen, inkomsten genom hela livet, pensionerna och även andra orättvisa skillnader som vi vet finns mellan kvinnors och mäns olika förutsättningar.

Vad jag vill komma till med det här resonemanget är att det finns betydligt mer djupgående samhällsnormer bakom den ojämställda ansvarsfördelningen. Vi måste orka se att ojämställda löner är inte bara en orsak till ett ojämställt uttag av föräldrapenningen utan faktiskt också en effekt av att ansvaret fördelas så ojämnt till att börja med. Det finns med andra ord ingen genväg till jämställdhet, utan vi måste helt enkelt ställa in siktet på de grundläggande strukturerna och normerna i samhället.

Att då göra uttaget av föräldrapenningen mer jämställt genom att reservera fler dagar för vardera föräldern i föräldraförsäkringen är i det sammanhanget oerhört smart. Det är smart för att vi av erfarenhet vet att det fungerar både ändamålsenligt och normerande.

Till stor del, men inte enbart, handlar det här såklart om att förbättra kvinnors lön, villkor och deltagande på arbetsmarknaden, eftersom dagens ojämställda mönster föranleder att kvinnor även efter föräldraledigheten fortsätter att ta ett betydligt större ansvar för hem och barn, oftare än män går ned i arbetstid, i betydligt högre grad är sjukskrivna och så vidare.

Det här är mönster som får stora konsekvenser såväl för lön, karriär- och utvecklingsmöjligheter som för balansen mellan familjeliv och arbetsliv och i nästa steg även för pensionen. Jag vill vara noga med att understryka att en mer jämställd föräldraförsäkring också handlar om att bryta strukturer som i dag säger att det inte är lika självklart för pappor att vara hemma och vårda sina barn som det är för mammor.

Men ytterst handlar det naturligtvis om barnens bästa – om barnens rätt till båda sina föräldrar och om att skapa jämställda strukturer och förutsättningar för vår yngsta, kommande generation.

Avslutningsvis, fru talman: Vi har i dag möjlighet att ta ett steg bort från gammaldags normer och stelbenta könsroller. Låt oss ta vara på den möjligheten, och låt i dag vara dagen då vi tar ansvar för att skapa en mer jämställd föräldraförsäkring som ett betydelsefullt steg på vägen mot ett mer jämställt arbetsliv och ett mer jämställt samhälle!

(Applåder)

Anf. 33 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Teresa Carvalhos anförande. Hon tog bland annat upp frågan om att bryta strukturer genom att införa ytterligare en kvoterad föräldramånad.

Ska föräldraförsäkringen förändra strukturerna och kvinnors arbetsmarknad? Är det inte bättre att arbetsmarknaden får medverka till att bryta strukturer så att föräldraskapet blir mer jämställt? Vore det inte bättre att Socialdemokraterna, som har så bra relation med LO och facket, medverkar till att kvinnors löner höjs och till att förändra kvinnors arbetsmarknad för att på det sättet få ett mer jämställt uttag av föräldraledigheten?

Jag hörde precis Teresa Carvalho säga att det är de arbetsmarknadspolitiska frågorna som gör att kvinnor i dag tar ut mer av föräldraledigheten. Varför kan inte arbetsmarknaden förändra uttaget av föräldraledighet?

Anf. 34 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Det enkla svaret på Solveig Zanders grundfråga är ja. Som jag precis försökte förklara i mitt inledningsanförande syns det tydligt – och allt pekar på – att fler reserverade dagar i föräldraförsäkringen kommer att ha effekt för ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen, som i sin tur också fungerar normerande för att skapa ett mer jämställt samhälle i övrigt. Det är därför vi vill vandra den vägen.

Jag ser i och för sig inte att det står i motsats till att också jobba på andra fronter. Jag menar naturligtvis inte att föräldraförsäkringen är lösningen på alla problem som finns kopplade till jämställdhetsområdet. Men vi vet att den är grunden till mycket. Många av de ojämsställda strukturer och mönster som inte minst framträder på arbetsmarknaden, senare kopplat till pensionerna, har sin grund i hur ojämnt vi också delar på ansvaret för barn och familj, det vill säga uttaget av föräldrapenning. Därför är det så oerhört viktigt att få ett mer jämnt uttag av föräldrapenningen för att åstadkomma ett mer jämställt samhälle.

Anf. 35 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Jag undrar om inte Teresa Carvalho kan hålla med mig om att det är fel väg att gå att använda föräldraförsäkringen för att göra arbetsmarknaden mer jämställd och rättvis. Vore det ändå inte bättre att medverka till att arbetsmarknaden blir bättre? Det är vad vi vill komma åt, och det är vad Socialdemokraterna vill komma åt. Är det då inte fel att använda föräldraförsäkringen och barnen för att lösa problemet?

Vad kommer att bli nästa steg? är min berättigade fråga. Om man nu inte delar denna uppfattning, måste barnen tvingas in i barnomsorgen vid ett års ålder? Då delas verkligen föräldraförsäkringen. Detta är ett oroande sätt att gå till väga för att få kvinnor att delta på en jämställd arbetsmarknad.

Går det inte att göra något annat än att använda föräldraförsäkringen? Vad kan Teresa Carvalho tänka sig att göra i stället för att använda föräldraförsäkringen för att få en mer jämställd arbetsmarknad?

Anf. 36 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att Solveig Zander och Centerpartiet så desperat vill att jag ska ta fram alternativ till hur jämställdhetsfrågan ska lösas i stället för att använda oss av det mest effektiva verktyg som finns till hands, nämligen att man reserverar mer tid för vardera föräldern i föräldraförsäkringen.

Jag tror på och väljer att gå vidare med detta eftersom det finns så många belägg för att ett jämnare uttag av föräldrapenningen kommer att

skapa en mer jämställd arbetsmarknad. Ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen sker genom att reservera mer tid för vardera föräldern.

Jag tycker inte att uppgiften att ta fram alternativ åligger mig. Det är kanske något som Solveig Zander får fundera vidare på.

Jag vill återigen understryka att vi naturligtvis kan påverka löneskillnaderna på många olika sätt, men vi kan inte blunda för att en viktig del har sin grund i föräldraförsäkringen. Det syns tydligt att många av de ojämsställda mönstren ofta etableras just i samband med familjebildningen. Det är då och tiden efter som kvinnor tar ett större ansvar för hem och barn. Det är då de börjar vara mer frånvarande från arbetsmarknaden, och det är då de halkar efter i löneutveckling, karriärmöjligheter och pensionsrätter.

Allt pekar på att en mer jämställd föräldraförsäkring kommer att leda till en mer jämställd arbetsmarknad. För mig är det självklart att 2015 ta steget att reservera ytterligare en månad. Det kommer förmodligen inte att lösa allt, och det är mycket troligt att vi kommer att behöva göra mer. Men jag är stolt över att få vara med och ta steget i dag.

(Applåder)

Anf. 37 TINA GHASEMI (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att säga att det finns stora samhällsproblem som är kopplade till den ojämna fördelningen i uttaget av föräldrapenning. Men jag kan faktiskt inte riktigt förstå ert resonemang när ni väljer att helt avskaffa jämställdhetsbonusen. Det är det verktyg som i dag finns för att skapa incitament för föräldrar att dela lika på ansvaret.

Bonusen betyder allra mest för dem som tjänar minst. Ojämsställdheten i uttaget av föräldraförsäkringen är som högst i de familjer där ekonomin inte är lika god. De ekonomiska incitamenten för att dela lika väljer ni att slopa.

Jag vet att ni hänvisar till att bonusen inte har fungerat och inte har gett någon effekt. Men Försäkringskassans egna utvärderingar anger att det beror på att det finns en informationsbrist. Föräldrar känner inte till jämställdhetsbonusen, och det gör också att det blir svårt att ta den i beaktande vid fördelningen av föräldraansvaret. Varför väljer ni att slopa jämställdhetsbonusen innan ni över huvud taget har gjort en analys och innan ni har gett bonusen en chans genom att öka informationen till föräldrarna?

Anf. 38 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Moderaterna har en intressant ingång. Det gläder mig å ena sidan att höra Tina Ghasemi tala väl om jämställdhet som något eftersträvänsvärt. Jag utgår från att det är därför man väljer att lyfta fram jämställdhetsbonusen. Å andra sidan blir jag förbryllad när man vägrar använda de metoder som vi till skillnad från jämställdhetsbonusen vet fungerar ändamålsenligt och normerande, vilket fler reserverade dagar i föräldraförsäkringen gör.

Både den första och den andra reserverade månaden gav tydlig effekt för ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen. Det är därför vi väljer att gå vidare med en tredje månad. Detsamma kan inte hävdas i fråga om jämställdhetsbonusen. Den har inte gett effekt. Det finns inga belägg för att den har gett effekt eller för att den kommer att ge effekt.

Vi hör Tina Ghasemi hänvisa till Försäkringskassans utredning, som skulle säga att föräldrar inte har tillräckliga kunskaper. Den undersökning

jag har sett visar att ungefär var femte berörd förälder inte har kunskap, det vill säga att de flesta har kunskap om hur bonusen fungerar.

Vad som är mer anmärkningsvärt i sammanhanget, tycker jag, är att ungefär tre fjärdedelar av de föräldrar som *har* kunskap om jämställdhetsbonusen uppger att den inte påverkar dem. Den får dem inte att fördela föräldraledigheten mer jämställt. Det ser vi också svart på vitt. Jämställdhetsbonusen har inte haft effekt så som reserverade dagar har haft.

Min undran till Tina Ghasemi, min fråga till Moderaternas representant här i debatten, är varför man väljer att ta strid för en dyr och ineffektiv åtgärd i stället för att välja att ställa sig bakom de beprövade metoderna, som fungerar normerande och ändamålsenligt.

Anf. 39 TINA GHASEMI (M) replik:

Fru talman! Det du säger, Teresa Carvalho, stämmer inte. Förutom Försäkringskassans utredning har det gjorts två andra, alltså tre sammanlagt, som handlar om jämställdhetsbonusen och informationsbristen som finns kring den reformen.

Kunskapen saknas hos en majoritet av föräldrarna, inte hos en femtedel. En majoritet av föräldrarna har kunskapsbrist i fråga om jämställdhetsbonusens utformning och även om dess effekter. Därför menar vi att man först måste satsa på en rejäl informationskampanj och därefter utvärdera effekterna.

Jag tycker att det är ansvarslöst av regeringen att innan man över huvud taget gjort en analys, innan man över huvud taget gett den en chans, slopa en reform som har till syfte att öka incitamenten att dela lika.

Du nämnde också tidigare i ditt anförande att ekonomin inte spelar roll för kvinnors uttag, detta apropå jämställdhetsbonusen. Till viss del kanske du har rätt i det. Däremot har du fel på en annan punkt: Det spelar roll för mäns uttag.

Vi kan konstatera faktum, att högre ersättning spelar roll. När man 1995 sänkte ersättningsnivån i föräldrapenningen från 90 till 80 procent minskade faktiskt mäns uttag av föräldrapenning – trots att man samtidigt införde den första reserverade månanden. Det tog sedan fem år med lägre ersättning innan männens uttag hade klättrat upp till samma nivå som den låg på före sänkningen av ersättningen. Därför spelar ekonomiska incitament roll för familjer och hur de väljer att ta ut föräldrapenning.

Varför försvarar ni för föräldrar att dela ansvaret som föräldrar?

Anf. 40 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Hur gärna Moderaterna än önskar det måste jag fortfarande konstatera att jämställdhetsbonusen inte har haft effekt för ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen. Det finns heller inte särskilt mycket som pekar på att den kommer att ha det.

Däremot vet vi att en första och en andra reserverad månad i föräldraförsäkringen hade den effekten. Allt pekar på att en tredje månad också kommer att ha den effekten. Därför väljer vi att reservera ytterligare tid för vardera föräldern i föräldraförsäkringen.

Jag hör att Moderaterna talar om jämställdhetsbonusen som en morot och ett incitament för föräldrarna trots att den hittills inte har haft den effekt som man önskar.

Jag skulle snarare välja att beskriva jämställdhetsbonusen som ett väldigt tunt plåster på ett betydligt djupare sår, som inte räcker till när det blöder. Så som jämställdhetsbonusen är konstruerad bidrar den snarare till att konstatera och understryka de ojämslällda normer som finns än till att ta itu med problemet.

Det som har haft effekt så här långt är reserverad tid. Ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen gynnar kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Det är vi många som har talat om här i dag, och det är ett viktigt perspektiv.

Men en jämställd föräldraförsäkring gynnar också pappor och barn, och det tycker jag förtjänar att sägas oftare. Jämställdhet tjänar alla på. Det är sammantaget därför vi socialdemokrater väljer att gå vidare med att reservera ytterligare en månad för vardera föräldern i föräldraförsäkringen.

Tyvärr måste jag konstatera att vad Moderaterna egentligen vill med jämställdheten i dag framstår som alltmer otidligt.

Anf. 41 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Även jag har sett fram emot den här dagen. Sveriges riksdag står inför ett väldigt viktigt beslut i dag, ett beslut som kommer att öka jämställdheten i Sverige på flera områden i samhället.

I dag kommer vi att rösta om en mer jämställd föräldraförsäkring. Det är ett beslut som på ett strukturellt plan kommer att påverka de förutsättningar som kvinnor och män har att leva jämställda liv.

Att det är ett strukturellt beslut som påverkar grunden, inte bara människors val, är viktigt eftersom det är strukturerna som är orsaken till att vi inte har ett jämställt samhälle. Orsaken är inte att människor väljer fel.

Miljöpartiet är ett feministiskt parti som inte bara ser strukturerna utan också vill göra någonting åt dem.

Vi vill också göra det som fungerar. Precis som Teresa Carvalho har redogjort för är det så att det som fungerar, det som vi politiskt har makt över, bland annat är just föräldraförsäkringen. Det är ett av de kraftfullaste verktyg som Sveriges riksdag kan använda om man menar allvar med att man vill ha ett jämställt samhälle.

Ojämslälldheten i dag tar sig uttryck på många sätt och på många områden i samhället – bland annat på arbetsmarknaden, där den strukturella löneskillnaden mellan män och kvinnor uppgick till 65 miljarder kronor år 2014. I snitt innebär det 3,6 miljoner mindre i lön per kvinna jämfört med män och ännu lägre andel av pensionerna. 70 procent av fattigpensionärerna är kvinnor.

Ojämslälldheten finns också i det obetalda hem- och omsorgsarbetet, där kvinnorna tar störst ansvar, och det drabbar barnen. Det drabbar barnen när de under de första åren får i snitt tre och en halv månad med sin far och tretton månader med sin mor.

Jag undrar om det är så att Kristdemokraterna och kompani tycker att det är det som är bäst för barnen – att det är bäst för barnen att inte vara så mycket med sina pappor. Det finns nämligen ingenting i forskningen som tyder på att det är bäst – tvärtom.

Fru talman! Moderaterna föreslog att vi i stället ska ha en större jämställdhetsbonus. Eftersom jämställdhetsbonusen inte har fungerat är det uppenbarligen inte rätt väg att gå.

Kristdemokraterna tycker att ojämslälldhet är något dåligt, men de vill inte göra någonting åt det.

Centerpartiet vill inte heller använda de verktyg som fungerar. Däremot är man öppen för att se över föräldraförsäkringen i dess helhet. Det välkomnar jag verkligen, måste jag säga, för vi har fler utmaningar än jämställdheten.

Sverige ser inte ut som det gamla förlegade idealet med kärnfamiljer. Det finns så många fler – familjer med fler än två vuxna och familjer med en vuxen. Vi behöver se till att modernisera våra system även för de familjerna.

Jag hoppas naturligtvis att vi kan nå bred enighet mellan partierna vad gäller översynen. Jag hoppas också att vi redan med dagens system kan ta tag i de utmaningar som de allra mest utsatta familjerna står inför, ofta ensamstående mammor som delar vårdnaden med frånvarande pappor. Dem behöver vi också hitta lösningar för. Det hoppas jag att vi kan göra samtidigt som vi fortsätter att arbeta för ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen för alla familjer.

Miljöpartiets ingång i det här arbetet har varit en tredelning där en tredjedel ska reserveras för den ena föräldern och en tredjedel för den andra så länge vi har ett system där det kan finnas bara två föräldrar; också det är något som vi vill ändra på. Dessutom ska en tredjedel kunna överlåtas till ytterligare en person som är närstående till barnet. Det kan vara en tredje förälder, någon som alltså i praktiken är förälder även om det inte enligt lagen och på papperet är så. Det kan vara en styvförälder, eller också kan det vara en person som inte har just föräldrarollen men som ändå har en nära relation till barnet och på det sättet är viktig under barnets uppväxt.

Det är de ingångar vi kommer att ha i det fortsatta arbetet för en föräldraförsäkring som är jämställd och väl anpassad till hur familjerna ser ut i Sverige i dag – alla familjer.

Det steg vi tar i dag är viktigt. Det kommer att spela roll för en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden och i familjerna och fler närvarande pappor under barnens tidiga år. Därför vill jag med emfas yrka bifall till utskottets förslag och ser fram emot ett fortsatt gemensamt arbete i de här frågorna.

(Applåder)

Anf. 42 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen Falk från Miljöpartiet höll ett mycket bra anförande, måste jag säga. Många kloka saker sas. Jag förmodar att jag tillhör ”kompani” i sammanhanget, fast jag är centerpartist.

Det Annika Hirvonen Falk bland annat sa var att hon såg fram emot en fortsättning på förändringarna så att föräldraförsäkringen ska bli mer jämställd, att det här var första steget, och hon räknade upp andra viktiga saker som också skulle ändras. Därför undrar jag: Menar Annika Hirvonen Falk att det är bra att vi tar tag i enskilda saker och inte ser helheten i föräldraförsäkringen?

När Annika Hirvonen Falk säger att det ska bli många som ställer upp bakom en förändrad föräldraförsäkring undrar jag: Kan Miljöpartiet påverka den socialdemokratiska regeringen så att en blocköverskridande parlamentarisk utredning tillsätts, en utredning som tar hänsyn till hela föräldraförsäkringen och som inte görs av endast en person?

När jag lyssnar på Annika Hirvonen Falk och Miljöpartiet förstår jag att de inte fått vara med och bestämma att en enda person ska göra den nya föräldraförsäkringsöversynen.

Anf. 43 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att även Miljöpartiet sitter i regeringen, och de beslut som fattas fattar vi gemensamt.

Jag är inte så intresserad av vilken form en utredning ska ha. Jag är mycket mer intresserad av innehållet, och jag utgår ifrån att vi tillsammans kommer att vara med och spela in idéer om hur vi kan ändra regelverket så att det ska passa alla familjer. Jag är glad att Centerpartiet ger uttryck för insikten att Sveriges familjer inte längre ser likadana ut med mamma, pappa, barn.

När det sedan gäller att ta ett steg i taget vill jag säga att jag har en vision, och jag skulle gärna springa dit. Men vi får naturligtvis se till att vi har majoritet för våra förslag, och då har det här förslaget fått majoritet eller kommer att få det vid voteringen i dag. Jag tycker inte att det finns någon anledning att vänta med beslutet bara för att vi vet att vi behöver göra mer genomgripande förändringar som kommer att ta mycket längre tid att arbeta fram.

Det här förslaget vet vi fungerar. Det är ett förslag som är relativt enkelt att lägga fram. Därför är det positivt att regeringen gjort det så pass snabbt.

Om man inte tycker att förändringen ska göras förstår jag att man helst vill skjuta på frågan, men för oss som tycker att det är angeläget att så fort som möjligt lägga fram reformförslag som ökar jämställdheten är det viktigt att frågan kommer upp i dag.

Anf. 44 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Jag ska vara uppriktig och säga att jag inte trodde att Miljöpartiet satt med i regeringen eftersom det sas från talarstolen att det fanns andra saker som också skulle ingå i en föräldraförsäkring.

När det från Miljöpartiets sida sägs att man får spela in, att man ska titta på, att man ska medverka till så kan jag säga: Vi från Alliansens sida får inte vara med och spela in. Det kan innebära att flera viktiga punkter inte kommer med. Dessutom kan det i det kommande förslaget finnas sådant som vi från Alliansens sida inte ställer upp på. Det betyder att vi, när vi får tillbaka regeringsmakten 2018, kommer att ändra på det, och det blir väldigt hattigt för föräldrarna.

Är det inte bättre att ha en parlamentarisk utredning där man vet att förslagen och besluten är gemensamma eller i alla fall att en mycket bred majoritet i Sveriges riksdag står bakom dem? På så sätt vet morgondagens föräldrar vad de långsiktigt har att rätta sig efter. Föräldraförsäkringen är lika viktig som pensionssystemet, a-kassan och sjukförsäkringen. Vi måste därför se långt fram i tiden så att vi vet vad vi har att rätta oss efter.

Jag undrar därför igen: Skulle inte Miljöpartiet kunna påverka Socialdemokraterna så att det blir en parlamentarisk utredning och vi får en mycket bättre föräldraförsäkring än den som vi har i dag, detta såväl för barnens och föräldrarnas skull som för samhällets skull?

Anf. 45 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jag är helt säker på att det i det förslag som utredningen om att anpassa föräldraförsäkringen för stjärnfamiljer kommer att lägga fram kommer att finnas förslag som – det är åtminstone min erfarenhet – Kristdemokraterna inte kommer att vara för. Jag är alldeles säker på att vi inte kommer att nå total enighet i den frågan. Däremot finns det alla möjligheter för alla partier att till exempel här i dag spela in idéer och ambitioner till ministern som sitter i kammaren och till övriga som lyssnar och fattar beslut.

Jag ser fram emot de diskussionerna.

Anf. 46 TINA GHASEMI (M) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen Falk nämnde att alla familjer inte ser likadana ut, och jag kan inte hålla med henne mer. Borde inte Miljöpartiet ta intryck av sina egna slutsatser? Om alla familjer inte ser likadana ut, hur kan man då vara för ytterligare kvotering? Familjekonstellationerna och familjesituationerna är olika och så också lösningarna.

Regeringen ska nu tillsätta en utredning för en översyn av föräldraförsäkringen. Som du nämnde i ditt tal välkomnar du att Moderaterna också ser positivt på en översyn av föräldraförsäkringen. Men vi känner oss faktiskt inte så välkomna, trots att du välkomnar oss. Ni gör ju det motsatta – ni välkomnar oss inte. Ni ska tillsätta en utredning som inte är parlamentarisk.

Detta är mycket viktiga frågor som berör många föräldrar och barnfamiljer, men ändå väljer ni att hålla utredningen för er själva. Varför tillsätter ni inte en parlamentarisk utredning för att försöka få en bred samsyn i dessa viktiga frågor?

Ni har också aviserat ytterligare en proposition i de här frågorna under mandatperioden. Det är rätt viktigt för svenska folket att få veta vad detta innebär. Är det ytterligare kvotering? Hur många ytterligare månader kommer vi att få se – fyra, fem, sex eller sju?

Detta berör väldigt många människor, och det finns ett stort motstånd mot ytterligare kvotering i föräldraförsäkringen. Nu är det viktigt med tydliga besked. Kan Miljöpartiet ge oss besked i dag?

Anf. 47 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jag kan naturligtvis inte berätta vad utredningen ska komma fram till. Det får vi se när den är tillsatt och när den kommer med sitt förslag.

Miljöpartiets förslag har jag redan redogjort för, nämligen en tredelning där en tredjedel går till vardera vårdnadshavaren om det är två vårdnadshavare och en tredjedel ska kunna överlåtas fritt, också till en annan närstående. Ett liknande förslag har också presenterats av Delegationen för jämställdhet i arbetslivet. De förslög fem månader var åt vårdnadshavarna och två månader som kunde överlåtas fritt eller till någon närstående. Det finns alltså många tankar som går i den riktningen.

Det kan finnas andra idéer som behöver komplettera de här resonemangen. Det kan finnas idéer som utredaren kommer på som är ännu bättre än vad vi har klurat ut på Miljöpartiets kongresser. Jag är öppen för det.

Målet ska dock vara att vi uppnår ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen, samtidigt som vi har en föräldraförsäkring som är anpassad för alla olika familjer.

Anf. 48 TINA GHASEMI (M) replik:

Fru talman! Jag har faktiskt inte fått svar på min absolut relevanta fråga om varför vi inte blir inbjudna till samtal. Detta är ju otroligt viktiga frågor som berör väldigt många. Det är också viktigt att det finns långsiktiga spelregler specifikt i föräldraförsäkringen. Det är precis samma sak som när det gäller pensionsfrågor, där det också måste finnas långsiktiga spelregler för att det ska vara hållbart.

Du svarar fortfarande inte på varför vi inte är inbjudna till samtal. I ditt tal sa du att ni välkomnar Moderaterna, men det gör ni ju inte. Kan du ge beskedet att Moderaterna och den övriga Alliansen får bli inbjudna till en parlamentarisk utredning?

Anf. 49 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Det kallas debatt, men det beror kanske lite på tonen i samtalet. Jag ser ändå att det demokratiska samtalet pågår här och nu. Det är här som vi samtalar med varandra. Det är här som alla riksdagsledamöter har möjlighet att lägga fram sina förslag.

Anf. 50 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Ja du, Annika Hirvonen Falk, låt ingen se ned på dig för att du är ung, men du måste bearbeta dina fördomar om Kristdemokraterna! Jag vet inte vem som viskar i ditt öra, men du behöver verkligen bearbeta de fördomar du har om vårt parti.

Du sa något som jag tycker är oförskämt, faktiskt, nämligen att KD tycker att jämställdhet är dåligt. Det är oförskämt! Jag blir upprörd och vill tala om att du helt enkelt har fel. Du kanske måste tänka över hur du uttrycker dig.

Vi är för en flexibel föräldraförsäkring. Vi är för jämställdhetsbonus. Vi gläds åt att papporna tar ytterligare, större ansvar, vilket de faktiskt gör.

Jag kan inte Miljöpartiets ideologi till 100 procent, men jag trodde i min enfald att Miljöpartiet var ett frihetsparti. Nu sitter ni i regeringsställning. Jag förstår att det inte finns mycket hopp där. Ni ansluter er hela tiden till regeringens politik på det här området, och ni vill få igenom ytterligare lite mer än vad vi beslutar om i kammaren senare i dag.

Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Det var ett innovativt sätt att använda åldershärskartekniken från Roland Utbults sida, det mest innovativa jag hört under min politiska karriär.

Miljöpartiet är ett feministiskt parti. Det är ett ideologiskt ställningstagande. Det betyder att man ser ojämställdheten och orsakerna bakom den som strukturella och att man vill göra något åt det.

Roland Utbult måste ha missuppfattat mina citat. Jag tänker så här: Om Kristdemokraterna menar att föräldrarna bestämmer bäst, menar då Kristdemokraterna att det bästa för barnen, som ju Kristdemokraterna också vill

uppnå, är att de träffar sina pappor avsevärt mindre tid än de träffar sina mammor under sina första levnadsår?

Mot bakgrund av att Kristdemokraterna har röstat nej till att samkönade par ska få ingå partnerskap och nej till samkönade äktenskap och att Kristdemokraterna inte förespråkar att man ska kunna ha fler än två vårdnadshavare sa jag att min teori är att en utredning som kommer att anpassa föräldraförsäkringen till bland annat dessa familjer inte kommer att välkomnas av Kristdemokraterna. Naturligtvis blir jag glad om Kristdemokraterna kommer att sälla sig till den skara som gör analysen att Sveriges familjer ser annorlunda ut i dag och att vi behöver en föräldraförsäkring som är anpassad för de familjerna.

Anf. 52 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Vi är för en flexibel föräldraförsäkring, och den finns i dag. Man kan dela 50–50 om man vill. Vi vill naturligtvis att papporna ska ta ett större ansvar, definitivt. Varför skulle jag tycka något annat? Det är ju självklart att man ska dela upp detta.

Annika Hirvonen Falk är otroligt fokuserad på antalet dagar. Men det handlar faktiskt om att pappor tar ansvar också i mängder av andra sammanhang som ligger utanför föräldraförsäkringen. Det tycker vi är något som är riktigt och som vi naturligtvis välkomnar. Vad skulle tala mot att pappor och mammor delar sitt ansvar? Vad är det för samhälle vi annars lever i? Jag tycker att detta är självklart.

Du tror saker, säger du. Det är klart att vi inser att familjer ser olika ut. Jag tycker att du har väldigt mycket fördomar, och jag tycker att du ska bearbeta dem.

Självklart ser familjer olika ut. Och självklart ska vi arbeta för att pappor tar ännu lite mer ansvar när det gäller föräldradagarna. Det är också vad som håller på att ske.

Vi vill naturligtvis tillerkänna föräldrarna vid köksbordet att de har förmågan att besluta och även ta konsekvenserna av sina beslut.

Anf. 53 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Det gläder mig att jag nu kan twittra ut att Kristdemokraterna vill arbeta för en föräldraförsäkring som är anpassad för stjärnfamiljer – det måste jag säga. Jag erkänner att min fördom var att ni inte var så intresserade av det. Det får jag be om ursäkt för.

Däremot måste jag vända mig mot resonemangen om att man nog kan tro att papporna gör mer än vad som syns i statistiken och så vidare. Faktum är att man kan titta på föräldrapenningdagarna. Kvinnorna tar ut 75 procent. Man kan titta på själva föräldradedigheten. Kvinnorna tar ut en större andel. Man kan titta på vård av barn. Det är 63 procent som tas ut av kvinnorna. Man kan titta på antalet personer som går ned i arbetstid för att ge omsorg till en anhörig. Där är kvinnorna också i majoritet.

Jag vilar på den statistiska grunden när jag säger att det inte är jämställt i fråga om hur tiden fördelas i dag.

Anf. 54 MARIA ARNHOLM (FP):

Fru talman! Sverige är troligen ett av världens bästa länder att vara förälder och barn i. Det märks inte minst genom att vi har höga födelsetal

jämfört med många andra höginkomstländer. Många andra länder – Tyskland, Japan, Storbritannien och de andra nordiska länderna – ser oss som en förebild.

Vi vet ganska väl vad det beror på. Det är det vi berättar om när vi får studiebesök från de här länderna. Vi införde tidigt en särbeskattnig. Vi har sannolikt världens mest generösa och flexibla föräldraförsäkring, och vi har en väl fungerande förskola med låga avgifter.

Det här är en stor investering. Vi lägger 41 miljarder kronor varje år på föräldraförsäkringen, 26 miljarder kronor på barnbidrag och 7 miljarder på att kompensera föräldrar så att de inte tappar så mycket pension på att vara borta från jobbet under småbarnsåren. Vi satsar ungefär 82 miljarder på förskola och skolbarnomsorg. Det är totalt 157 miljarder, och det är jag väldigt stolt över.

Men det finns andra områden där Sverige inte är lika framstående. Ett sådant handlar om löneskillnader mellan kvinnor och män. Det skiljer 3,6 – ja, nu uppemot 4 – miljoner i livsarbetsinkomst mellan en genomsnittlig man och en genomsnittlig kvinna. Ställ frågan i en undersökning till svenska folket! Fråga hur många procentenheter som tycker att detta är en bra idé! Det skiljer 3,6 miljoner fram till pensionsdagen. Sedan förstärks skillnaderna, och de fortsätter att vara väldigt stora. Hälften av de kvinnor som går i pension kommer att leva på en pension under 8 000 kronor i månaden. Det är mycket upprörande – det tycker man vid alla köksbord.

Lika stolt som jag är över vår familjepolitik, som är en förebild för många länder, lika bedrövad är jag över löneskillnaderna. Föräldraförsäkringens utformning spelar en avgörande roll för barnens rätt till sina föräldrar men också för utvecklingen av jämställdheten på svensk arbetsmarknad. Framväxten av föräldraförsäkringen är en viktig del av den svenska välfärden. Den har varit ett fundament för kvinnors frigörelse och ett fundament för många pappors möjlighet att över huvud taget vara hemma.

Samtidigt är dagens försäkring förknippad med utmaningar. Fram till att familjerna får barn är löneutvecklingen för män och kvinnor med samma utbildningsbakgrund ganska lika. Det är inte där de 3,6 miljonerna grundläggs. Efter föräldraledigheten har kvinnor ingen chans att komma i kapp i löneutvecklingen. Hur familjer fördelar föräldraledigheten påverkar jämställdheten i relationen för resten av livet. Det påverkar livslönen. Det påverkar tyvärr också förväntningarna på och möjligheterna för alla män och kvinnor oavsett vilka val de själva har gjort.

Män är i genomsnitt borta från arbetsmarknaden knappt fyra månader per barn. Kvinnor är i genomsnitt borta från arbetsmarknaden drygt ett år och tre månader. Det får både direkt och på sikt stora effekter på kvinnors inkomster, kvinnors pensioner och kvinnors bidrag på svensk arbetsmarknad. Det är när barnen kommer som löneskillnaderna växer, deltidsarbetet breder ut sig och kvinnors sjukfrånvaro stiger. Ibland funderar vi över vad de ökande sjuktalen beror på. Det är många som pekar finger på arbetslivet. Jag tror att kvinnors dubbla roller, som yrkesarbetande och med huvudansvar för hemarbetet, är en viktig bov i dramat. Det är en av de stora saker som vi behöver lösa framöver.

Det blir ett ännu större problem när vi samtidigt vet att kvinnor generellt är mer utbildade än män. Tror vi att utbildning ger högre produktivitet

och kompetens är det illa för Sverige om de mest utbildade är de mest frånvarande från arbetsmarknaden.

Enligt min mening bör liberaler inte bidra till att skattemedel används för att upprätthålla detta. Vill man som jag och mitt parti ta ansvar för att ändra på detta måste man också vara beredd att agera därefter. Det går liksom inte att stå här och älska jämställdhet men inte vara beredd att fatta några beslut.

Det ansvaret har vi burit sedan början av 90-talet – det vill jag gärna påminna om. När Bengt Westerberg, som citerades i talarstolen tidigare, tog initiativ till den första öronmärkta månaden var vi först ut. Det är inget vi sticker under stol med. Senast 2014 gick vi till val på att få vara med och genomföra den tredje öronmärkta månaden, så det borde inte komma som en överraskning för någon.

Den förändring som vi röstar fram i dag är också ett bidrag till att kvinnor och män, oavsett familjesituation, ska behandlas lika och rättvist på arbetsmarknaden. De förväntningar omgivningen har på kvinnors och mäns frånvaro bidrar till att kvinnor i rätt ålder, oavsett tankar på barn eller inte, möter sämre chanser till jobb och karriär samtidigt som män som vill vara jämställda och ta ansvar hålls tillbaka av omgivningens fördomar.

Att kvinnor och män möter färre fördomar ökar friheten att forma sitt eget liv. Det finns partier inom borgerligheten som i dag trycker på en annan knapp än den Folkpartiet liberalerna kommer att välja. Jag är glad för Sveriges, för jämställdhetens, för vårt arbetslivs och våra svenska företags skull att den linjen inte vinner.

Dagens industris ledarsida, Wallenbergsfärens rekryteringsbolag Novare och den största sammanslutningen av Sveriges chefer, Ledarna, har alla tagit ställning för fler öronmärkta månader. De förstår att det ger en fördel för Sverige. Mitt bland olyckliga skattechöjningar som slår brett tas nu åtminstone ett beslut i kammaren som stärker konkurrenskraften på vår arbetsmarknad. Det bör vi vänner av svenskt näringsliv vara glada och stolta över i dag.

(Applåder)

Anf. 55 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack för nöjet att få sitta och lyssna på den oerhört engagerade debatten i en central och viktig fråga för en mer jämställd arbetsmarknad, för ett mer jämställt samhälle, för ett mer jämställt familjeliv men också i allra högsta grad när det gäller steget mot att barn även när de är små ska få tillgång till båda sina föräldrar!

Vi vet att i de fall där man delar föräldraledigheten jämställt knyter barnet an till båda sina föräldrar på ett bättre sätt. Man fördelar också det obetalda hemarbetet mer jämställt i de familjerna, som en konsekvens av detta.

Kvinnors löneutveckling är också mer jämställd i de familjer som delar jämställt på föräldrapenningdagarna.

I händelse av en separation, vilket emellanåt faktiskt sker i de bästa familjer, bor barnen i de familjer där man har delat jämställt på föräldrapenningen i högre grad växelvis hos föräldrarna och har tillgång till båda.

Ska man tala om att vara ett familjeparti bör man i allra högsta grad värna en jämställd fördelning av föräldrapenningen. Jag är därför oerhört glad att kunna stå här i dag och ta steg i denna riktning.

Men jag vill också, precis som en del av de tidigare talarna, backa 41 år tillbaka i tiden, då denna ambitiösa reform infördes av modiga politiker 1974. På 70-talet genomförde vi särbeskattningen. Det var ett oerhört viktigt steg att beskatta individer i stället för familjer. Vi genomförde världens bästa och mest generösa och jämställda föräldraförsäkring. Det var en individualiserad föräldraförsäkring med 240 dagar åt vardera föräldern. Vi byggde också ut barnomsorgen i det här landet och gav familjerna tillgång till en generell barnomsorg, vilket var själva grunden för att kvinnor i stor utsträckning skulle kunna ta steget ut på arbetsmarknaden. Och det gjorde vi.

Sverige är bland de länder i världen som har det största arbetskrafts-deltagandet bland kvinnor. Det är fantastiskt, och det är något som vi ska vara stolta över. Det har bidragit till Sveriges framgång och till Sveriges tillväxt.

Vi har inte lyckats lika bra när det gäller den goda tanken som fanns med att genomföra en flexibilitet i föräldraförsäringen. Denna flexibilitet har inte slagit så väl ut.

Tror ni på fullt allvar att de som för 41 år sedan diskuterade detta trodde att vi 2015 skulle ha en situation där mammor alltså tar ut fyra av fem dagar när barnen är små? Detta får, som många andra har påpekat, konsekvenser. Kvinnor jobbar och sliter, och de utbildar sig. I 30 år har kvinnor i Sverige varit bättre utbildade än män. Men det syns inte i lönekuverten. Jag skulle vilja säga att det ligger i allas vårt intresse att åstadkomma en mer jämställd föräldraförsäkring.

Precis som Maria Arnholm sa här tidigare är det just när familjen bildas som vi ser att löneutvecklingen för kvinnor avstannar och att karriärutvecklingen avstannar. När det andra barnet kommer in i familjelivet slår man knut på sig. Då skjuter kvinnors sjukskrivningar i höjden. Var tredje välutbildad tjänstemannakvinna börjar arbeta deltid efter att man har bildat familj för att få ihop livet och för att orka. Trots det är kvinnor mer sjukskrivna.

Verkligheten är den att hälften av alla kvinnor som nu går i pension får mellan 5 000 och 8 000 kronor i månaden efter skatt. Kvinnor i Sverige har i genomsnitt 30 procent lägre pensioner.

Jag tror att man uppfattar att detta är ett problem som vi politiker har ett ansvar för genom att nu se till att följa upp de reformer som har lett fram till att kvinnor deltar på arbetsmarknaden och att faktiskt också genomföra de verktyg som gör att kvinnor kan nyttja sin kompetens, arbeta ett helt arbetsliv och ha sin hälsa i behåll. Och barn ska få tillgång till båda sina föräldrar. Man ska helt enkelt kunna ha ett gott liv tillsammans.

Det är inte så ofta som en socialdemokrat citerar en borgerlig politiker i kammaren. Tidigare citerades Bengt Westerberg. Jag skulle också vilja citera en tidigare folkpartistisk minister.

Maria Arnholm skrev följande i Expressen i går:

”Jag vill att människor i Sverige oavsett kön eller könsidentitet ska vara ännu friare om tio år än i dag. Att olika förväntningar inte ska möta och begränsa flickor och pojkar, kvinnor och män. Jag vill att lagstiftningen ska spegla detta.”

Det som vi gör i dag är att ta ett steg i denna riktning.

Jag har själv två små flickor hemma. Jag vill att de ska komma ut på en arbetsmarknad i ett Sverige som ger verktygen och som ser till att nycklarna finns på arbetsmarknaden och i samhället för ett jämställt arbetsliv och liv.

En tredje reserverad månad är mycket bra, men det är inte tillräckligt. På 40 år har vår arbetsmarknad förändrats mycket med flera olika typer av anställningsformer och många fler företagare. Våra familjekonstellationer ser ut på många olika sätt. Därför är vi från regeringen glada att kunna ta steget mot att se över hela föräldraförsäkringen. Det är viktigt att vi också tar ett helhetsgrepp.

I dag är vi glada för dagens viktiga milstolpe, men i morgon arbetar vi vidare.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen Falk (MP).

Anf. 56 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar ministern för att hon är här och för att vi får debattera dessa viktiga frågor.

Jag har stor respekt för vad socialdemokratin och andra partier genom historien har genomfört i vårt land. Vi lever i dag i ett samhälle som är välorganiserat och som fungerar bra. Man ska ha respekt för allt det arbete som har lagts ned och de förslag som det har fattats beslut om i denna kammare genom åren.

Jag ska också göra ett klagörande. Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 4.

I den så kallade kvoteringspropositionen som vi debatterar i dag står det: Regeringen anser därför att det är mer lämpligt att stegvis reservera mer tid åt vardera vårdnadshavaren.

Eftersom jag har hört att Miljöpartiet nu ligger på i fråga om detta och vill ha en tredelad föräldraförsäkring är min enkla fråga: Vad är slutmålet för ministern och för regeringen när det gäller detta?

Anf. 57 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Slutmålet för regeringen är naturligtvis att vi i Sverige ska ha en föräldraförsäkring som understöder ett jämställt familjeliv, där barn har tillgång till båda sina föräldrar.

Anf. 58 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Då är vi överens om målet. Då är det bara tillvägagångssättet som vi egentligen inte är överens om. Där går en skiljelinje mellan å ena sidan regeringssidan och även Folkpartiet och å andra sidan Kristdemokraterna och dem som reserverar sig inför beslutet i dag. Vi menar helt enkelt att makten för beslut vid köksbordet ska ligga hos föräldrarna. Vi tror att de har förmåga att hämta in kunskap och också se konsekvenserna av de beslut som de fattar.

Jag skulle vilja ställa en annan fråga också. Det kom en nyhet i radio i dag om en stor utredning om föräldraförsäkringen. En mängd organisationer har bjudits in till detta, men vi inom oppositionen har uteslutits från utredningen. Jag tycker att det egentligen är ganska uppseendeväckande.

Jag hörde ministern säga i radio att det beror på att detta ska gå undan. Jag vet inte på vilket sätt vi skulle hindra att det går snabbare, men ministern sa att man har landat i detta.

Min enkla fråga är naturligtvis vad det är som gör att oppositionen inte är med i denna stora, viktiga utredning om föräldraförsäkringen. Vad är det som gör att ni har tänkt så?

Anf. 59 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja lite kortfattat i köksbordsändan. Relaterat till de stora problem vi ser för kvinnor kopplat till ett jämställt familjeliv måste jag säga att jag är innerligt trött på att prata köksbord.

Vi har en av världens mest generösa föräldraförsäkringar i det här landet, till och med om man – med utgångspunkt i att den ser ut som den gör i dag – faktiskt skulle säga att varje förälder får sina 240 dagar och att de är individualiserade. Det skulle gälla även om försäkringen såg ut precis som alla andra socialförsäkringar gör och där vi inte diskuterar köksbord. Det gör vi ju ju enkom för att detta handlar om jämställdhet, om barn och i grund och botten om kvinnorollen. Därför blir det en köksbordsdiskussion kring föräldraförsäkringen. Med 240 dagar per förälder finns det ganska stor möjlighet till flexibilitet även om försäkringen skulle se ut som det faktiskt var ursprungstanken att den skulle göra.

När det gäller den nyhet Roland Utbult hänvisar till är det inte på något sätt en nyhet. Statsministern aviserade ju redan i sin första regeringsförklaring att vi hade för avsikt att göra en översyn av föräldraförsäkringen. Jag har också varit ute och talar om detta under väldigt lång tid, också vad gäller att det är viktigt att titta på bland annat det vi har diskuterat här i dag. Det handlar om att ta ett helhetsgrepp och väga in att samhället har förändrats.

Vi kommer att träffa intresseorganisationer; vi har första mötet nästa vecka. Jag är oerhört glad över det intresse för att finnas med i dialogen som i dag har uttryckts från flera partier i oppositionen. Jag kommer självklart att tillse att man får möjlighet att göra det framöver. Jag tackar alltså för det. Jag tycker att det är bra.

Anf. 60 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Jag kom nästan av mig här på slutet när ministern tackade så mycket för att vi vill vara med i utredningen. Vi ser ju att stabilitet, långsiktighet, hållbarhet och helhet är viktigt i föräldraförsäkringen, och jag måste säga att vi från Alliansens sida vill medverka för att det ska bli möjligt.

När ministern samtidigt säger att detta ska gå snabbt tycker jag dock att det är en skandal. Jag tycker nästan att det visar på låg prioritet på det här området. En parlamentarisk utredning där vi från Alliansen också får vara med kommer naturligtvis inte att gå snabbt, utan det kommer att ta lite längre tid. Men det kommer också att innebära att de förslag som kommer fram är väl underbyggda. De kommer att vara stabila, långsiktiga, hållbara och ha en helhet. Det om något kan ju ge föräldrarna möjlighet att fortsätta planera sin föräldraledighet. Det gör nämligen många föräldrar i dag, och då är dessa punkter viktiga.

Jag måste naturligtvis fråga ministern om det är möjligt att hon kan tänka om, göra om och göra bättre. Är det möjligt att inte ha en enmansutredning utan se till att det blir en parlamentarisk utredning?

*En mer jämställd
föräldrapenning*

Anf. 61 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Solveig Zander för inspelan. Jag vill börja med att säga någonting om det här att det ska gå snabbt.

Föräldraförsäkringen har ju utretts tidigare. Bland annat gjorde Karl-Petter Thorwaldsson en sådan utredning för ungefär tio år sedan. Innan jag tillträdde som minister i den här regeringen hade jag ett mycket fint uppdrag där jag under flera år satt som en av ledamöterna i den förra regeringens delegation för jämställdhet i arbetslivet. Den överlämnade sitt resultat före sommaren, och föräldraförsäkringen var en bärande del i de diskussioner som fördes i utredningen. Det har gjorts väldigt mycket.

Därför tror jag att det är möjligt att gå fram relativt snabbt. Vi har sagt att vi skulle vilja komma tillbaka med något förslag under den här mandatperioden. Vi är än så länge på det spåret att vi inte har tänkt oss en parlamentarisk utredning, men jag lyssnar naturligtvis till de inspel som görs av oppositionspartierna här i dag. Jag är väldigt glad över att det finns ett intresse av att vara delaktig i en helhetsöversyn av föräldraförsäkringen. Det behövs nämligen.

Som ett exempel kan man lyfta in företagarperspektivet. Vi vet att väldigt många företagare i dag inte utnyttjar föräldraförsäkringen på grund av att dess konstruktion inte passar så väl. Det finns alltså jättemånga olika perspektiv i detta som vi behöver titta på. Jag tar med mig de synpunkter Solveig Zander för fram och de önskemål som förs fram. Vi får helt enkelt återkomma med på vilket sätt vi kan involvera även oppositionspartierna i detta arbete.

Anf. 62 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Jag måste säga att det är oerhört intressant att lyssna till ministern, som ju är väldigt välvilligt inställd. Jag hoppas att ministern ska tänka om så att det blir en parlamentarisk utredning, vilket jag tror är förutsättningen för att vi ska få det vi vill uppnå. Även om det är väl utrett i dag har man i de utredningar som gjorts bland annat inte tittat på möjligheten till fler morötter och att nå jämställdhet på det sättet. Ni från regeringen i dag har varit väldigt avogt inställda till exempelvis jämställdhetsbonusen.

Vi har det här med garantidagar och lägstanivådagar, som är ett sammelsurium. När det gäller företagarna, som ministern tar upp, har organisationen Företagarna föreslagit att man ska få ta ut fem dagars ledighet. Det är i dag möjligt att välja hur många dagars föräldraledighet man vill ta ut, men om jag har förstått det hela rätt ligger inte felet i lagstiftningen utan i hur våra myndigheter ser på företagande. Det är därför viktigt att ta in även detta i en utredning om hur föräldraförsäkringen ska se ut, så att alla har möjlighet att ta ut föräldraledighet.

Nu tar jag ministerns ord på allvar. Jag hoppas verkligen att ministern ska hålla vad hon lovar, nämligen att vi ska få en parlamentarisk utredning där vi från Alliansen verkligen får vara med. Annars är risken oerhört stor att vi gör om den 2018.

Anf. 63 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Så här i slutet av vårt replikskifte vill jag förtydliga för Solveig Zander att jag inte har utlovat en parlamentarisk utredning. Där emot har jag lovat att tillse att också oppositionspartierna ska få möjlighet att göra inspel och ha ett inflytande i utredningen. Det tror nämligen även jag är viktigt. Om vi nu ska ta oss an det här arbetet vill vi inte missa några viktiga perspektiv eller goda idéer. Jag hör att detta är vad Solveig Zander önskar, och jag tar med mig det.

Anf. 64 LINUS BYLUND (SD) replik:

Fru talman! Tack, ministern! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är ett lite falskt argument när vi pratar om tid med föräldrarna. Det är ju inte så att den förälder som är hemma med barnet umgås med barnet all den tid som barnet och föräldrarna är vakna. En vecka består av 168 timmar, och av dessa kanske man sover 68 timmar. Då har man 100 timmar kvar och jobbar kanske närmare 50 timmar, så det är fortfarande mer än halva tiden man har för att umgås med sina barn. Det är därför falskt att säga att den som inte är hemma med barnen inte umgås med barnen. Jag har själv tre barn, och jag har umgåtts med dem även under de perioder då jag har arbetat. Men det var inte primärt det jag hade tänkt ta upp.

Det vi kan se är att det otvivelaktigt kommer att vara barn som drabbas av det här, eftersom de tvingas till en förskola tidigare än vad föräldrarna själva bedömer är riktigt. Det tror jag till och med att vi är överens om, även om vi kanske är oense om hur många det skulle kunna handla om. Människor kan arbeta på ett sådant sätt, ha sådana inkomstskillnader eller arbetsförhållanden, såsom skiftarbete och annat, som gör att de helt enkelt inte kan ta ut föräldraledighetsdagarna. De fryser då inne, och barnet måste till förskolan tidigare.

Många gånger är det barn i familjer som tillhör dina och även mina väljare. Vad har du att säga till dem om detta?

Anf. 65 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Tack, Linus Bylund, för inlägget! Jag tror ändå att man med emfas kan säga att det läge som vi har i dag är att kvinnor under barnens första levnadsår tar ut fyra av de fem dagarna i föräldraförsäkringen. Det gör naturligtvis att även om man umgås också på andra tider, efter arbetstid och inte minst under vakna nätter – det vet ju vi som har småbarn – är kvinnor i dag mer närvarande i vardagen med de små barnen än vad männen är.

Detta får konsekvenser, som jag visade med de exempel jag tog tidigare. Det finns studier som har tittat på ett mer jämförbart uttag och vad som då händer med anknytningen.

Jag tycker att Linus Bylund har en slående ingång i de här frågorna rent generellt. Det är väldigt märkligt, tycker jag, att utgå från att kvinnor på något sätt skulle ha lättare eller svårare att vara borta från arbetet än vad män har. Därför tycker jag att din fråga till mig blir väldigt märklig. Kvinnor jobbar nätter på sjukhus och på äldreboenden, precis som män många

gångar gör i de mansdominerade delarna av arbetsmarknaden. Det gör naturligtvis att det är precis lika svårt för kvinnor som för män att pussla ihop arbetslivet och småbarnslivet.

Prot. 2015/16:25
11 november

*En mer jämställd
föräldrapenning*

Anf. 66 LINUS BYLUND (SD) replik:

Fru talman! Det motsäger inte på något sätt min fråga. Jag säger att det drabbar familjer som har arbetsförhållanden som är sådana att det inte går att dela föräldraledigheten på det sätt som ni från ert håll önskar. De straffas då genom att föräldraledighetsdagarna fryser in. Det spelar ingen roll om det är kvinnan eller mannen som arbetar på ett sådant sätt, som har högre inkomst än den andra och så vidare. Det drabbar familjen, därför att man måste ta beslutet att barnet ska börja på förskolan tidigare. Det här kan ju inte vara någonting nytt.

För övrigt vill jag poängtera att jag inte på något sätt förnekar att det finns ett problem med den skeva fördelningen. Däremot förnekar jag att man kan ställa månader mot varandra och säga att det är 14 månader hit och 4 månader dit, därför att naturligtvis umgås man med sina barn även om man arbetar.

Anf. 67 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Det gör man naturligtvis. Men det finns tydlig statistik som visar vad som sker när man är den förälder som tar ut föräldrapenningdagar i större utsträckning.

Det är självklart så att statistiken säger att det är kvinnorna som tar ut 14 månader och männen som tar ut 4 månader. Det innebär naturligtvis en skillnad.

Det är också så att den förälder som tar ut den största delen av föräldrapenningen också är den som tenderar att ta på sig mer av det obetalda hemarbetet. Man kan tycka att det här egentligen inte är någon stor sak – lite dammsugning ibland, eller hur? Men saken är den att de där 47 minuterna om dagen som kvinnor gör mer av obetalt hemarbete än männen adderar upp till sju arbetsveckor på ett år och faktiskt sex hela år under ett arbetsliv. Det är också den ojämställda fördelningen av föräldrapenningen med och bidrar till. Vi måste våga se detta.

Det finns ingen annan socialförsäkring som är konstruerad på det här sättet. Det var inte heller avsikten med den när den infördes 1974 att föräldrarna skulle dela så ojämställt och att vi så här många år senare skulle ha en fördelning som innebär att kvinnor tar ut fyra av fem dagar när barnen är små.

Anf. 68 TINA GHASEMI (M) replik:

Fru talman! Jag kommer ihåg när Annika Strandhäll blev utsedd till minister. Hon använde då en stor del av sin tid till att prata om hur viktigt det är med samsyn, samarbete och breda lösningar. Det välkomnar jag verkligen, för jag tycker att det är viktigt att ha långsiktiga spelregler i politiken. Men nu när det är skarpt läge verkar ni faktiskt inte bry er.

Ni har precis tillsatt en utredning som ska se över föräldraförsäkringen och där vi i Alliansen inte är inbjudna. Nu hoppas jag utifrån den här debatten och vad jag har hört dig säga att ditt besked kan vara annorlunda och att det faktiskt blir en parlamentarisk utredning.

Det här är främst beklagligt för landets föräldrar. Det är ju en försäk- ring som påverkar väldigt många. Jag tror också att det är väldigt viktigt med en bred förankring och långsiktiga spelregler. Annars riskerar det att inte bli långsiktigt, och det är ju någonstans det vi vill komma åt i föräld- raförsäkringen.

Jag vill också ta upp jämställdhetsbonusen. Ni väljer nu att helt av- skaffa den. Jag vet att ett argument när ni lyft frågan är att den inte har gett någon effekt. Men Försäkringskassans egen utredning säger att det beror på en informationsbrist att det är få föräldrar som känner till den. TCO, den organisation som du själv tidigare jobbade för, beklagar sig också över att ni nu väljer att helt slopa jämställdhetsbonusen som de anser behövs. Den betyder faktiskt också mest för dem med lägst inkomster.

Varför väljer ni att gå emot en majoritet av Sveriges familjer? De håller inte med er. De vill att man ska kunna välja själv. Varför väljer ni att slopa ett incitament för jämställdhet?

Anf. 69 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) re- plik:

Fru talman! Tack, Tina Ghasemi, för de här inspelen! Som sagt kan jag bara understryka hur glad jag är över att uppenbarligen så många partier även i oppositionen nu ser, precis som vi har gjort under lång tid, behovet av en helhetsöversyn av föräldraförsäkringen som kan leda till att vi får en modern föräldraförsäkring som stöder ett modernt och jämställt arbetsliv – ett arbetsliv där också kvinnor deltar fullt ut. Den utsträckta handen är jag väldigt glad över, och jag ser fram emot att få återkomma med på vilket sätt vi kan involvera oppositionen i det här arbetet.

När det gäller jämställdhetsbonusen vill jag vara väldigt tydlig. Den har inte fungerat. Det stämmer att den utvärdering av Försäkringskassan som Tina Ghasemi hänvisar till visar att jämställdhetsbonusen delvis har varit okänd. Men de föräldrar som faktiskt har känt till bonusen är klock- rent tydliga med att det ändå inte har påverkat hur de har valt att ta ut föräldrapenningen. Alltså har den inte haft den effekt som var avsikten, nämligen ett mer jämställt uttag.

Jag är öppen för kloka förslag på hur vi ännu mer kan stimulera föräld- rar att ta ut dagarna mer jämställt. Men när det kostar skattepengar måste det vara förslag som realistiskt sett fungerar.

Anf. 70 TINA GHASEMI (M) replik:

Fru talman! Absolut, och vi har förslag. I stället för att som ni väljer att slopa jämställdhetsbonusen föreslår vi en förstärkning av den. Vi ger extra pengar till föräldrar som väljer att dela lika medan ni gör det motsatta. Det är inte seriöst. Trots att vi vet att det finns informationsbrist och att eko- nomiska incitament gör skillnad väljer ni att avskaffa jämställdhetsbonu- sen. Det tror jag är helt fel väg att gå.

Apropå samsyn gläder det mig att Alliansen kan räkna med att bli in- kluderade i den parlamentariska utredning som ska se över föräldraförsäk- ringen. Det är ett viktigt besked till oss. Vi ser fram emot att vara en del av detta arbete, för vi tycker att det är viktigt. Det är viktigt att det är lång- siktigt, och det är viktigt för Sveriges föräldrar.

Anf. 71 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Låt mig vara tydlig och säga att jag inte har utlovat en parlamentarisk utredning. Jag återkommer med på vilket sätt vi kan komma att involvera oppositionen i detta, och jag tar med mig att det så tydligt uttrycks önskemål om det.

Det är viktigt att vara tydlig när vi talar om ekonomiska incitament. Nej, det är inte så att det oftast är avgörande för föräldrar när de fördelar föräldraledigheten. Det är inte de ekonomiska incitamenten som styr i stor utsträckning. Det visar flera studier.

Efter den senaste avtalsrörelsen har vi på i princip hela den svenska arbetsmarknaden kollektivavtal om föräldralön, vilket innebär att man får upp till 90 procent av sin lön under sex månader när man tar ut föräldraledighet. Det omfattar givetvis både kvinnor och män. Det finns alltså ekonomiska stimulanser riktade mot föräldrarna som parterna har tagit ansvar för.

Jag är glad över engagemanget i dessa frågor. Jag hör att det finns båda tankar och idéer, och jag ser fram emot att resonera vidare.

(Applåder)

Anf. 72 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till propositionen och avslag på motionerna.

Det mesta är redan sagt i denna debatt, men jag tänkte ändå ta upp några saker. Det är viktigt att komma ihåg att redan 1974 när föräldrapenning infördes diskuterades frågan om fördelningen mellan föräldrar. Det är alltså ingen ny fråga, och jag övertygad om att diskussionen kommer att fortsätta i många år. Vi ser i debatten i dag att detta engagerar.

Efter drygt 40 år med en föräldraförsäkring där båda föräldrarna har möjlighet att vara lediga med sina barn tar kvinnorna fortfarande ut flest föräldrapenningdagar. Kvinnorna tar ut 75 procent och männen 25 procent av dagarna. Det är endast 15 procent av familjerna i vårt land som delar lika på föräldraledigheten. TCO:s senaste pappaindex visar att pappor visserligen ökar sitt uttag av föräldraledighet, vilket naturligtvis är bra, men att det med dagens ökningstakt kommer att ta över 50 år innan landets pappor och mammor delar lika.

Konsekvenserna av det ojämförbara uttaget blir stora.

För mammorna handlar det bland annat om sämre lön, sämre karriär- och utvecklingsmöjligheter samt svårigheter med balansen mellan familjeliv och arbetsliv.

Papporna får inte samma starka anknytning till sina barn i deras första tid i livet. Det finns en tydlig koppling för pappor mellan ett litet uttag av föräldraledighet och risk för sämre kontakt med barnen vid en separation.

Det finns även ett samband mellan längden på föräldraledigheten och hur mycket man gör av hushållsarbetet och omvårdnaden av barnen när man återgår i arbete efter avslutad ledighet.

När tidningen Kamratposten för några år sedan frågade 6 000 av sina unga läsare vem de gick till när de var ledsna hamnade mamma på första plats. Pappa kom på femte plats.

Ja, argumenten är många för en mer jämställd föräldrapenning, och här har vi ett gemensamt ansvar.

Fru talman! Nu tar vi ännu ett steg mot en mer jämställd föräldrapenning genom att reservera ytterligare en månad inom föräldrapenningen till vardera föräldern. Förslaget stärker incitamenten för ett jämställt uttag och ger samtidigt utrymme för föräldrars behov av flexibilitet.

Det är också viktigt att komma ihåg att som en följd av förslaget förväntas barnets tillgång till båda sina föräldrar öka. Det stärker relationerna mellan barn och föräldrar både på kort och lång sikt.

Fru talman! Jag yrkar som sagt bifall till propositionen och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 73 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Så här sent i debatten är det risk för att det blir en del upprepning. Det får församlingen ursäkta.

Det här är en komplex eller enkel fråga. Det beror på hur vi ser på det och hur vi värderar tyngden i det vi lägger i de olika vågskålarna. Jag utgår dock från att vi är överens om att olika förväntningar på kvinnor och män skapar brist på jämställdhet. Det kan väl ingen bestrida. Det är även obestridligt att det är kvinnorna som förlorar mest på denna ordning.

Detta måste vi ha i bakhuvudet när vi diskuterar föräldraförsäkringens utformning och vad den leder till i det långa loppet. Precis som Maria Arnholm och andra så förtjänstfullt har redovisat leder det till en betydligt lägre livsinkomst för kvinnor och i förlängningen till lägre pensioner. Det leder till ojämnt ansvarstagande för barn och hemarbete. Den senare punkten kan nog också kopplas till en hel del ohälsaaspekter.

Fru talman! I den bästa av världar skulle vi inte behöva kvotera sådant här, utan det skulle ge sig självt. År 1974 hade man kanske en from förhoppning om att det skulle bli så.

Ibland tas ideologier upp, och föräldraförsäkringen har en tydlig liberal utgångspunkt. Det är en individuell ersättning under 240 dagar för vardera föräldern. Det är alltså från början en individuell rättighet. Det sattes in en flexibilitet i detta, och det var kanske en god tanke. Men 40 år senare är det fortfarande så att när barnen är åtta år har männen bara tagit ut 25 procent av föräldradagarna. Talar vi om småbarnsåldern upp till två år är männens andel ännu lägre.

Vi har inte diskuterat de två första reserverade månaderna särskilt mycket, men det är också ett obestridligt och väldokumenterat faktum att de har haft stor betydelse för att utöka pappors hemmavarande med barn.

Att vi öronmärker ytterligare en månad kommer att gynna både kvinnor och män. Förhoppningsvis ger det en signal till samhället och skapar förutsättningar för en mer reell valfrihet. Det är en viktig signal inte minst till arbetsmarknaden, som kan förvänta sig att även män kommer att ta ledigt för att vara hemma hos sina barn.

Jag har en personlig liten anekdot. Jag ska inte förhäva mig och säga att jag har tagit ut så mycket föräldradagighet, men när jag på 1980-talet var på öppna förskolan med min dotter var jag ensam pappa bland 45 mammor. Det sågs som nästan lite suspekt.

Det ojämslällda var att man inte såg anledningen till att jag var där, utan jag ansågs vara väldigt duktig. Det är detta jag menar med förväntningar; det var ingen som förväntade sig att jag skulle dyka upp. Utvecklingen har trots allt gått framåt. Det handlar om att bryta normer och könsmonster och skapa reella valmöjligheter och reell valfrihet även för kvinnor.

Sedan tycker jag inte att man ska överdramatisera detta, fru talman. Det är som om det skulle ligga en stor avgrund mellan den andra och den tredje öronmärkta månaden, men så är naturligtvis inte fallet. Detta är ytterligare ett steg för att öka incitamenten för att få ett jämnare uttag av föräldradagar. Som jag sa tidigare får det konsekvenser att vi har ett ojämnt uttag.

Nu öronmärker vi ytterligare 30 dagar för vardera föräldern så att det blir 180 dagar. Det finns ytterligare 300 dagar i föräldraförsäkringen där man får välja fritt.

Jag har en förhoppning, även om den kanske är naiv, men om jag var det 1974 får jag kanske vara det även nu, 2015. Det finns kanske en brytpunkt där det blir förväntningar på att pappor – både kvinnor och män – ska vara hemma. Om man är hemma tre månader kanske man tar ut fler föräldradagar.

Det har visat sig att de grupper som har hängt på de tidigare reserverade månaderna har tagit ut mer. Medeltalet har kanske stigit, men det är alltså vissa grupper som har tagit ut dagar.

Familjer har olika förutsättningar, och man måste naturligtvis ha utrymme att fatta olika beslut även i fortsättningen. Det råder inget tvivel om att sådan flexibilitet ryms i världens mest generösa föräldraförsäkring, även om vi har tre reserverade månader.

(Applåder)

Anf. 74 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag kan bara inte låta bli att gå upp och debattera med Lars Tysklind. Vi kommer från samma område, Bohuslän. Vi har en del gemensamma intressen, såsom fiske. Vi har någorlunda lika dialekter. Vi har båda i perioder läst Waldemar Svensson, och där finns en historia om frihet – det starkaste uttrycket som finns i Bohuslän.

Det får mig naturligtvis att ställa frågan: Vad är det som gör att vi, med vår gemensamma bakgrund, kommer till så olika slutsatser om en tredje pappamånad? Det här är inte någon kamp mellan dig och mig, Lars Tysklind. Det finns egentligen ingen kamp mellan några partier i dag, utan det är en kamp mellan statens roll och familjens beslutsmässighet.

Min fråga till Lars Tysklind är: Hur långt är du beredd att gå i att statens roll ska öka när det gäller föräldrars rätt att ta ut dagar, eller rättare sagt, hur stor ska statens roll i att tvångskvotera bli?

Anf. 75 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Samma valkrets, men olika slutsatser – det är kanske inte så ovanligt i det politiska livet, trots allt.

Ett direkt svar på frågan om hur långt man ska gå är ungefär det jag försökte avsluta med, nämligen att man alltid får se vad ett steg leder till. När Folkpartiet låg bakom och drev på och tog initiativ till en första öronmärkt månad trodde vi nog att det skulle få större effekt än vad det fick.

Sedan infördes den andra månaden, och varje sådant steg har fått effekt när det gäller ett jämställt uttag. Som jag tog upp i mitt anförande anser vi att det handlar om reell valfrihet. Om kvinnor och män har olika förväntningar på sig är det ingen reell valfrihet. Vems frihet vi pratar om kan vi alltid diskutera, men jag diskuterar varje individs frihet i sammanhanget.

Anf. 76 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Det låter på Lars Tysklind som att det har varit en första pappamånad, en andra och en tredje – men vad kommer sedan? Det fick jag inte riktigt svar på.

Försäkringskassan genomförde en undersökning under 2012 som visade att en stor majoritet av föräldrarna – 89 procent av kvinnorna och 85 procent av männen – är nöjda med sin fördelning av föräldraledigheten. Det är en ökning sedan 2003. Folkpartiet har inte folket med sig här.

När det gäller remissinstanserna har ett antal viktiga instanser uttalat sig negativt om tvångskvoteringen. Inspektionen för socialförsäkringen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Barnombudsmannen, Makalösa Föräldrar, Haro med flera menar att ytterligare kvotering riskerar att leda till att barnet sammantaget får kortare tid med föräldrarna. Folkpartiet har inte remissinstanserna med sig heller.

Jag känner inte riktigt igen Folkpartiet. Jag kan historiken rätt bra, eftersom jag kommer från Bohuslän. Är det den liberala feminismen som styr i Folkpartiet numera?

Anf. 77 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Om definitionen av att den liberala feminismen styr är att vi nu kommer att rösta för en tredje öronmärkt månad är det väl så, men det har jag inga synpunkter på.

I mitt anförande försökte jag helt undvika ordet pappamånad, för det leder tanken fel. Det är kanske lite symtomatiskt att Roland Utbult säger pappamånad. Det är lite spännande att utgångspunkten tydligen är att det är männen som ska ha valfriheten i föräldraskapet, att det är tvångskvotering och att män beordras att ta hand om sina barn.

Men det är inte den bilden vi ska ha, utan det handlar om att vi måste vara tydliga med att vi genom att införa en tredje reserverad månad skickar signaler till samhället, inte minst arbetsmarknaden, om att vi ska ha lika förväntningar på att kvinnor och män ska vara hemma och ta hand om sina barn. Det är vad det handlar om, och vad det leder till i förlängningen får vi följa upp.

Jag vänder mig även mot tvångskvotering. Här får man en rättighet att vara hemma med sina barn i 240 dagar under uppväxten, det mesta upp till fyra år men sedan ända upp till tolv år. Det är alltså inte så mycket tvång. Snarare finns det oerhört många möjligheter och rättigheter i detta.

Som jag avslutade med finns flexibiliteten i föräldraförsäkringen kvar. Är det någon som är bekymrad över att kvinnor tvångskvoterar när det gäller de 90 dagarna? Nej, problemet ligger tydligen på den manliga sidan. Men i och med att det nu finns 300 dagar kvar som man kan dela hur som helst finns det stor flexibilitet kvar i föräldraförsäkringen.

Anf. 78 BIRGITTA OHLSSON (FP):

Fru talman! Det senaste året har vi kunnat fira många feministiska milstolpar i vår historia. Jag föddes 1975, fyllde 40 år i somras och är jämn-gammal med flertalet av dessa.

I år firar vi 40 år med lagstadgad förskola. I år firar vi 40 år av svensk liberal abortlag. Förra året fyllde föräldraförsäkringen 40 år.

Jag är stolt över att leva i Sverige – ett av världens mest jämställda, liberala och fria länder där människor, oavsett kön eller identitet, kan förverkliga sina livsdrömmar utan konservativa, dammiga könsroller.

Men att stå i talarstolen denna dag ger också perspektiv på hur mycket som finns kvar att göra och hur långsamt reformerna faktiskt har gått.

Den första svenska så kallade pappamånaden, den öronmärkta månaden i föräldraförsäkringen, kom på folkpartistiskt initiativ 1995. Den andra kom den 1 januari 2002. Jag, som har varit folkvald till denna riksdag sedan september 2002, har aldrig förrän nu – 13 år senare – fått rösta om en tredje öronmärkt månad i föräldraförsäkringen. En del kallar det kommunism. Andra kallar det övergrepp på familjens bestämmande. Jag kallar det liberal feminism.

Forskningen är ganska entydig om de positiva effekterna på jämställdheten, som många har tagit upp i debatten i dag, men också på pappors kontakt med sina älskade barn och på mammors möjligheter på arbetsmarknaden.

Jämställdhet kommer tyvärr sällan av sig själv. Jämställdhet kräver medveten politik. Jämställdhet börjar i familjen. Och jämställdhet formas inte i ett politiskt vakuum, där erkända segrar ska rullas tillbaka och där framtida segrar ska blockeras.

Vi här inne vet att för varje öronmärkt månad i föräldraförsäkringen som riksdagen demokratiskt har beslutat om har fler pappor valt att stanna hemma med sina barn.

Vi vet sambandet att när Sverige i början av 1970-talet införde individualiserad beskattning ökade gifta kvinnors arbetskraftsdeltagande från 50 till över 80 procent på bara ett decennium.

Vi vet att varje politisk reform som har gett både kvinnor och män möjligheten att vara både föräldrar och yrkesarbetande har skapat ett samhälle där fler medborgare kan försörja sig själva och bli ekonomiskt oberoende – grunden för arbetslinjen, som den alliansregering som jag själv var minister i pläderade så starkt och kraftfullt för.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag vilja citera Elisabeth Tamm, som var liberal och en av de fem första kvinnor som valdes in i riksdagen sedan kvinnor hade fått rösträtt 1921. Hon betonade i kammaren vikten av att våga stå för en mening som även om den inte är populär kanske kommer att präglade en kommande tid.

Jag brukar själv säga i politiken att vi ska matcha vår historia och leda vår samtid för att förtjäna vår framtid.

Någon debattör hänvisade till den liberala feminismens historia. Den har präglade Folkpartiet i över 100 år och kommer att fortsätta att präglade vårt parti i många år. För att ge mina egna två döttrar en mer jämställd framtid är det självklart för mig att rösta för beslut som går i den riktningen.

(Applåder)

*En mer jämställd
föräldrapenning*

Anf. 79 ISABELLA HÖKMARK (M):

Fru talman! En majoritet av Sveriges befolkning vill inte ha någon kvoterad föräldraförsäkring, och det vill inte jag heller. Jag är mycket emot en kvoterad föräldraförsäkring. Definitionen av den värsta sortens politiker tycker jag är de som tror att de vet bättre än andra hur man ska leva sitt liv, en som ska bestämma hur vardagen ska se ut för någon annan, bara därför att de själva tycker att det är bra. Vem kan sätta sig in i vad min familj tycker är bättre än jag själv eller vad någon annan i en familj tycker är bra än just de själva?

Att kollektivt bestämma över andra är ren socialism. Familjer är olika. Det är många som har vittnat om det, och jag håller med – det finns kärnfamiljer och stjärnfamiljer, föräldrar har olika behov och möjligheter, och barn har olika behov. Slutsatsen från den här socialistiska regeringen är att vi då ska kvotera föräldraförsäkringen. Min slutsats är en helt annan: Eftersom alla är olika måste vi se till att ge alla möjlighet att välja själva.

Socialförsäkringsministern sa tidigare att det också var problem för företagare med den här försäkringen. Men ändå väljer hon att göra det ännu svårare för dem att välja. Jag känner kvinnliga företagare som inte kan vara borta från sin verksamhet i tre månader. Då skapar den här regeringen ett sådant samhälle som jag inte trodde att de ville ha, nämligen att de mest privilegierade kan fortsätta att välja, för de kanske har råd att låta mannen – eller sin partner eller vad det kan vara – vara hemma utan lön i tre månader, men alla andra som kämpar på måste leva politiskt korrekt för att passa in i Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets samhälle.

Om man på allvar vill förbättra jämställdheten finns det mycket bättre åtgärder att vidta. Då skulle man behöva titta mycket mer på ett område där många kvinnor är eller kan bli företagare, nämligen omsorgssektorn. Vi har mycket färre kvinnliga företagare i Sverige. Tittar man på andra länder som har mer privat verksamhet inom skola, vård och omsorg ser man att de har många fler. Men ni vill försämra för de här kvinnorna så att det inte går att driva företag, och man ska inte heller få göra vinst som alla andra kan göra inom manliga yrken inom byggsektorn, som också får del av de subventionerna. Man kan också se till att förbättra RUT-tjänster, och vill man titta på föräldraförsäkringen måste man se om det finns annat. Kanske kan någon annan än föräldrarna få ta del av föräldraförsäkringen, för att göra den mycket bättre.

Jag vill, fru talman, avsluta precis som jag började genom att prata om den här majoriteten, som är emot, och ge en liten hälsning till mina alliansvänner i Folkpartiet. Om man tittar på den majoritet som är emot kan man säga att det bland alliansväljare är en ännu större majoritet som är emot en kvoterad föräldraförsäkring.

(Applåder)

Anf. 80 BIRGITTA OHLSSON (FP) replik:

Fru talman! Jag kände mig lite frestad när mitt parti blev apostroferat. Jag kan bara konstatera att när man lyssnar på Isabella Hökmarks inlägg känner man onekligen att nya moderaterna har förbytts till gamla moderaterna. Det beklagar jag starkt, som borgerlig feminist.

Jag vill också påminna om hur många starkt ledande moderata företrädare lät just i denna fråga för bara något år sedan. Ett exempel är Hillevi

Engström, som var jämställdhetspolitisk talesperson för Moderaterna och också minister i alliansregeringen. Hon öppnade tydligt upp för just det vi kommer att besluta om i dag: en tredje öronmärkt månad i föräldraförsäkringen.

Jag vill också citera en av världens och Europas mest uppskattade finansministrar, nämligen Anders Borg. Han står helt på min sida i den här frågan och tycker att det är självklart som både liberal och feminist att vi måste ha höga jämställdhetsambitioner och vill gå vidare.

Jag kan också citera den tidigare statsministern Fredrik Reinfeldt, som såklart respekterade sitt partis stämmobeslut i frågan men inte ville stänga dörren för en tredje pappamånad.

Nog har det funnits ledande politiker också i Moderaterna, inte minst i dess ungdomsförbund och bland studenter och skolungdomar, som tycker att den här reformen är ganska självklar för icke-socialistiska politiker.

Anf. 81 ISABELLA HÖKMARK (M) replik:

Fru talman! Jag kallar mig varken ny eller gammal moderat – jag kallar mig moderat. Jag är stolt över att stå på individens sida, där man får välja själv, där valfrihet och frihet är de stora ledorden framför att trixa och försöka få fram någon statistik som passar en politiker bättre.

Anf. 82 BIRGITTA OHLSSON (FP) replik:

Fru talman! Jag tror att det är viktigt – Folkpartiets och Moderaternas historia skiljer sig framför allt när det gäller synen på jämställdhet – att vi liberaler alltid har ansett och insett, på goda historiska grunder, att när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män måste man våga höja blicken och våga rikta blicken för att se att man ibland också måste ha politik på den fronten.

Jag delar det Isabella Hökmark sa mycket tydligt om att det finns en stor skillnad mellan socialistisk feminism och liberal feminism när det gäller synen på kvinnors företagande. Här står vi starkt upp för valfrihet inom vården och inom skolan, och vi ser att många kvinnor driver den typen av företag. De ska på goda grunder få fortsätta att göra det. Det är en stor skillnad i synen på hur man ska försörja sig själv och arbeta som företagare.

Men man också inse att jämställdhet ofta är något större. Liberal feminism handlar för mig om mer än att bara vara för RUT-tjänster eller kvinnors valfrihet att driva företag inom vård, skola och omsorg. Det handlar också om att inse att det svåraste stället att få förändring på i mycket gäller det mest privata. Därför är det privata politiskt för oss, och därför tycker vi liberaler – och har tyckt sedan 90-talets början – att det är viktigt att kunna dela föräldraledigheten mer.

Jag håller med om att politiker inte ska gå in och pilla i minsta lilla detalj. Men vi vet av historisk erfarenhet att om någon reform har gett konkreta resultat så var det den första öronmärkta pappamånaden. När den infördes började män ta ut en ledig månad med sina barn. Samma sak hände när vi fick den andra öronmärkta månaden. Det är alltså tydligt hur stora effekter det här har haft. Jag tycker inte att man kan passa i den frågan och tro att jämställdheten kommer av sig själv, utan ibland måste man våga ta de här politiska besluten också. Det gör vi i Folkpartiet i dag vid vote-ringen.

Anf. 83 ISABELLA HÖKMARK (M) replik:

Herr talman! Att vara feminist är inte för mig att bestämma över andra människors liv, utan det är att skapa och ge möjligheter för människor att bestämma själva. Om definitionen av att vara feminist är att bestämma över andra är inte jag det. Men jag anser mig vara det, för jag är för att kvinnor och män ska ha samma möjligheter på en god arbetsmarknad. Att sätta sig över familjer genom att tvinga dem att göra politiskt korrekta val för att få del av föräldraförsäkringen är jag dock helt emot. Jag tycker att det är tråkigt att Folkpartiet, som jag trodde var ett liberalt parti, går på den linjen.

(Applåder)

Anf. 84 PATRICK RESLOW (M):

Herr talman! Jag har följt den här debatten med en blandning av intresse och förfäran – intresse för att de här frågorna är intressanta och viktiga, och förfäran för att jag känner den starka icke-liberala vinden som sveper genom kammaren i den här frågan. Signalen är tydlig. Politiker ska bestämma över enskilda individer. Politikerna vet bättre än familjen hur föräldradigheten ska fördelas. För mig är det så icke-liberalt som det kan bli. Liberalism handlar om att skapa lika möjligheter. Det handlar inte om det lika utfallet, därför att det lika utfallet handlar mycket om vilka förutsättningar var och en av individerna har. Vi är alla olika, och vi ska också framhäva de olikheterna. Men i den här debatten hör jag generaliseringar. Här gör man sig till tolk för hur familjer resonerar när de väljer att fördela föräldradagarna mellan sig. Inte någonstans reflekterar man över att det kanske är så här familjen gör sitt val. Det är kanske av egen fri vilja som den ena föräldern tar ett större ansvar än den andra. Inte någonstans hör jag detta.

Jag kan hålla med om många beskrivningar när det gäller löneutveckling och pensioner. Men det bottenar till syvende och sist i att människor är kapabla att fatta sina egna beslut. Människor ska få lov att fatta sina egna beslut. Det är grunden i en liberal tradition.

Jag blir också lite konfunderad när jag hör allianskollegor som tillhör så kallade liberala partier diskutera de här frågorna. När det gäller hur föräldrar ser på den här frågan finns det ett massivt motstånd mot att politiker ska lägga sig i hur man fördelar föräldradigheten. 89 och 80 procent av respektive kön är motståndare till att politiker ska lägga sig i. Detta innebär att vi har ett Folkpartiet liberalerna som varken är ett folkparti eller ett liberalt parti. Det är bekymmersamt.

För 75 år sedan skrev Lars-Erik Larsson sviten *Förklädd gud*. Jag tror att vi i dag skulle kunna skriva en svit med namnet *Förklädd socialism*.

Anf. 85 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag kan säga att jag är glad för Patrick Reslows omtanke om Folkpartiet och liberalismen, men jag kan garantera att vi står för liberala grundtankar.

Vi pratar om kvinnor och mäns lika villkor och att man ska ha lika förutsättningar och möjligheter. Föräldraförsäkringen kom till utifrån väldigt liberala utgångspunkter, och man tillät lika mycket individuellt. Då fanns kanske den något naiva tanken att alla utnyttjade sin rättighet på ett likartat sätt. Teoretiskt går det att säga att man har lika möjligheter. Men

vad individen väljer beror mycket på det som jag tog upp i mitt anförande som Patrick Reslow kanske inte hörde. Det handlar om samhällets förväntningar. Det är ingen slump att utfallet blir som det blir, utan det bygger på förväntningar i samhället.

Jag vet inte om det var Patrick Reslow som pratade om infrysta dagar. Det är klart att det är olika mellan olika familjer, men vi pratar nu om 90 reserverade dagar, och det gäller både kvinnor och män. Vi pratar också om fyra år, och vi pratar om att kunna ta ut föräldraförsäkring i åttondelsdagar, kvartsdagar, halvdagar och heldagar. Då vore det väl mycket märkligt om man inte hade möjlighet att ha det utrymmet att vara tillsammans med sina barn med stöd från staten. Jag kan inte se att detta skulle kunna vara ett problem.

Det handlar som sagt om att vi måste ha ett samhälle där det finns reell valfrihet för varje individ, både kvinnor och män.

Anf. 86 PATRICK RESLOW (M) replik:

Herr talman! Jag hörde Lars Tysklinds anförande. Jag satt i kammaren då. Vad jag också hörde under det anförandet var tveksamheter kring var de här gränserna går. Lars Tysklind kanske kan redogöra för hur långt man ska sträcka sig i den här reformivern som går ut över föräldrarnas valmöjligheter. Hur långt är Lars Tysklind beredd att gå? Är det tre månader, är det fyra månader eller är det alla föräldradagarna?

Hur ser Lars Tysklind egentligen på det förhållande att vi redan i dag har en helt individualiserad föräldraförsäkring där den förälder som inte överlåter sina dagar till den andra föräldern har ett ansvar att ta ut de dagarna? Det här med att man tar över den andres dagar är inte något som sker automatiskt, utan det är en överenskommelse i familjen. Vad är det då som Lars Tysklind som företrädare för en liberal ideologi tycker är så fel med den överenskommelsen? Det tycker jag skulle vara intressant att veta.

Anf. 87 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag har en känsla av att vi talar förbi varandra lite grann här. Man kan alltid lyfta upp exempel på olika saker. Man kan ta exempel där en förälder vägrar att överlåta sina dagar och till och med vägrar att ta ut dem själv. Man kan alltid gå till sådana ytterligheter. Det är precis det vi har diskuterat här – familjer är olika. Att man reserverar ytterligare en månad är en tydlig signal att män också förväntas ta hand om sina barn. Jag kan utan att darra på manschetten säga att detta kommer att gynna män. Slutresultatet av att det är olika förväntningar på kvinnor och män är att kvinnor har en betydligt lägre livsinkomst och lägre pensioner, men det missgynnar också män som har förväntningar på sig att *inte* ta ut föräldrapenning. Jag vill påstå att alla gynnas av ett jämnare uttag av föräldrapenningen.

Anf. 88 PATRICK RESLOW (M) replik:

Herr talman! Jag tror att problemet är att en massiv majoritet av föräldrarna – 89 respektive 80 procent – är nöjda med hur regelverket ser ut i dag. Om 89 respektive 80 procent är nöjda med hur regelverket ser ut i dag, vad kan då förklara det olika utfallet? Det här saknar jag i analysen. Om det är en så massiv majoritet som är nöjd kan det inte handla om

Prot. 2015/16:25
11 november

*En mer jämställd
föräldrapenning*

något annat än att man faktiskt har kommit överens om detta och att båda parter är nöjda. Det är tråkigt att vi här ser en ohelig allians mellan socialister och liberaler. Jag undrar också: Hur långt ska detta gå? Hur långt ska den här reformivern gå ut över föräldrarnas vilja? Och vad blir nästa steg? Ska man sedan kvotera VAB-dagarna också? Det väcker många frågor, herr talman, och jag har inte fått svar på dem under den här debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 11 En jämnare och mer aktuell utveckling av inkomstpensionerna

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU6
En jämnare och mer aktuell utveckling av inkomstpensionerna (prop.
2014/15:125)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.09 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då val av ställföreträdande justitieombudsman och votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 12 Val av ställföreträdande justitieombudsman

Följande skrivelse hade kommit in:

Till riksdagen

Den tid för vilken Hans Ragnemalm är vald att vara ställföreträdande justitieombudsman löper ut den 15 november 2015.

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ställföreträdande justitieombudsman.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för två år från den 15 november 2015 till ställföreträdande justitieombudsman omväljer Hans Ragnemalm.

Stockholm den 10 november 2015

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Konstitutionsutskottet hade enhälligt föreslagit omval av ställföreträdande justitieombudsmannen Hans Ragnemalm för två år från den 15 november 2015.

Prot. 2015/16:25
11 november

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed för två år från den 15 november 2015 till

ställföreträdande justitieombudsman
Hans Ragnemalm

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU11 Höständeringsbudget för 2015

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU6 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2014

Punkt 1 (AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2014)

1. utskottet
2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. (V)

Votering:

287 för utskottet

19 för res.

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 75 M, 41 SD, 23 MP, 19 C, 16 FP, 14 KD

För res.: 19 V

Frånvarande: 14 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 3 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU13 Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU4 Alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU5 Bättre möjligheter till finansiering av luftfartyg

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU7 Galdenärens möjligheter att överklaga utmättningsbeslut

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU2 Riksrevisionens rapport om kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU5 En mer jämställd föräldrapenning

Punkt 1 (En mer jämställd föräldrapenning)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, C, KD)

Votering:

158 för utskottet

149 för res. 1

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 24 MP, 19 V, 16 FP

För res. 1: 75 M, 41 SD, 19 C, 14 KD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 2 V, 3 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Helt individualiserad föräldrapenning)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

288 för utskottet

19 för res. 2

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 75 M, 41 SD, 24 MP, 19 C, 16 FP, 14 KD

För res. 2: 19 V

Frånvarande: 14 S, 9 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 2 V, 3 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 3 (Avskaffad kvotering inom föräldrapenningen)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

3. res. 4 (KD)

Förberedande votering:

41 för res. 3

14 för res. 4

250 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Tina Ghasemi (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

252 för utskottet

41 för res. 3

14 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 75 M, 24 MP, 19 C, 19 V, 16 FP

För res. 3: 41 SD

Avstod: 14 KD

Frånvarande: 14 S, 9 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 2 V, 3 FP, 2 KD, 1 -

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 november

2015/16:160 Översyn av Arbetsförmedlingen

av *Jenny Petersson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:161 Förslaget på övergång från traditionsprincip till avtalsprincip

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:162 Lagförslag vid rundabordssamtal om piratkopiering

av *Jörgen Warborn* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:163 Civilsamhället

av *Eva Lohman* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:164 Närings- och innovationsministerns resa till Iran

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:165 Den olagliga konkurrensen på våra vägar

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:166 Friskolors möjlighet att ta emot nyanlända

av *Erik Bengtzboe* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:167 Flygskatt i stället för utveckling av biobränsle

av *Penilla Gunther* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:168 Sociala företag

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:169 Produktiva skattereformer

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:170 Arbetslöshetsmålet och Arbetsförmedlingens prognoser

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 november

2015/16:287 Tvångskonverteringar i Irak

av *Désirée Pethrus* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:288 Olika lagstiftning för alkoholhaltiga drycker och alkoholhaltiga preparat

av *Barbro Westerholm* (FP)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:289 Förhindrande av streetracing

av *Thomas Finnborg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:290 Moms på e-böcker

av *Jörgen Warborn* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:291 Ändringar i EU:s vapendirektiv

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:292 Stöldgods som lämnar landet

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:293 Gränsöverskridande järnvägstrafik

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.08.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med § 10 anf. 31 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 82 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.09 och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Höständringsbudget för 2015	2
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU11	2
(Beslut fattades under § 13.)	2
§ 4 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2014	2
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU6	2
Anf. 1 HÅKAN SVENNELING (V)	2
Anf. 2 MONICA GREEN (S)	5
Anf. 3 JÖRGEN ANDERSSON (M)	6
(Beslut fattades under § 13.)	8
§ 5 Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union	8
Finansutskottets utlåtande 2015/16:FiU13	8
Anf. 4 BÖRJE VESTLUND (S)	8
Anf. 5 DENNIS DIOUKAREV (SD)	10
Anf. 6 BÖRJE VESTLUND (S) replik	11
Anf. 7 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	12
Anf. 8 BÖRJE VESTLUND (S) replik	12
Anf. 9 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	12
Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V)	12
Anf. 11 BÖRJE VESTLUND (S) replik	14
Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V) replik	15
Anf. 13 BÖRJE VESTLUND (S) replik	16
Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V) replik	16
(Beslut fattades under § 13.)	17
§ 6 Alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden	17
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU4	17
(Beslut fattades under § 13.)	17
§ 7 Bättre möjligheter till finansiering av luftfartyg	17
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU5	17
(Beslut fattades under § 13.)	17
§ 8 Gäldenärens möjligheter att överklaga utmättningsbeslut	17
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU7	17
(Beslut fattades under § 13.)	17
§ 9 Riksrevisionens rapport om kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten	17
Försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU2	17
(Beslut fattades under § 13.)	17
§ 10 En mer jämställd föräldrapenning	18
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU5	18
Anf. 15 TINA GHASEMI (M)	18
Anf. 16 LINUS BYLUND (SD)	19
Anf. 17 SOLVEIG ZANDER (C)	21
Anf. 18 WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	22
Anf. 19 TINA GHASEMI (M) replik	24
Anf. 20 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	24
Anf. 21 TINA GHASEMI (M) replik	25

Anf. 22	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	25
Anf. 23	SOLVEIG ZANDER (C) replik	25
Anf. 24	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	26
Anf. 25	SOLVEIG ZANDER (C) replik	26
Anf. 26	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	26
Anf. 27	ROLAND UTBULT (KD)	27
Anf. 28	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	29
Anf. 29	ROLAND UTBULT (KD) replik	29
Anf. 30	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	30
Anf. 31	ROLAND UTBULT (KD) replik	30
Anf. 32	TERESA CARVALHO (S)	31
Anf. 33	SOLVEIG ZANDER (C) replik	32
Anf. 34	TERESA CARVALHO (S) replik	33
Anf. 35	SOLVEIG ZANDER (C) replik	33
Anf. 36	TERESA CARVALHO (S) replik	33
Anf. 37	TINA GHASEMI (M) replik	34
Anf. 38	TERESA CARVALHO (S) replik	34
Anf. 39	TINA GHASEMI (M) replik	35
Anf. 40	TERESA CARVALHO (S) replik	35
Anf. 41	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	36
Anf. 42	SOLVEIG ZANDER (C) replik	37
Anf. 43	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	38
Anf. 44	SOLVEIG ZANDER (C) replik	38
Anf. 45	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	39
Anf. 46	TINA GHASEMI (M) replik	39
Anf. 47	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	39
Anf. 48	TINA GHASEMI (M) replik	40
Anf. 49	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	40
Anf. 50	ROLAND UTBULT (KD) replik	40
Anf. 51	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	40
Anf. 52	ROLAND UTBULT (KD) replik	41
Anf. 53	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	41
Anf. 54	MARIA ARNHOLM (FP)	41
Anf. 55	Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	43
Anf. 56	ROLAND UTBULT (KD) replik	45
Anf. 57	Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	45
Anf. 58	ROLAND UTBULT (KD) replik	45
Anf. 59	Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	46
Anf. 60	SOLVEIG ZANDER (C) replik	46
Anf. 61	Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	47
Anf. 62	SOLVEIG ZANDER (C) replik	47
Anf. 63	Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	48
Anf. 64	LINUS BYLUND (SD) replik	48
Anf. 65	Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	48
Anf. 66	LINUS BYLUND (SD) replik	49

Anf. 67 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	49
Anf. 68 TINA GHASEMI (M) replik.....	49
Anf. 69 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	50
Anf. 70 TINA GHASEMI (M) replik.....	50
Anf. 71 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	51
Anf. 72 PATRIK ENGSTRÖM (S).....	51
Anf. 73 LARS TYSKLIND (FP).....	52
Anf. 74 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	53
Anf. 75 LARS TYSKLIND (FP) replik	53
Anf. 76 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	54
Anf. 77 LARS TYSKLIND (FP) replik	54
Anf. 78 BIRGITTA OHLSSON (FP).....	55
Anf. 79 ISABELLA HÖKMARK (M).....	56
Anf. 80 BIRGITTA OHLSSON (FP) replik.....	56
Anf. 81 ISABELLA HÖKMARK (M) replik.....	57
Anf. 82 BIRGITTA OHLSSON (FP) replik.....	57
Anf. 83 ISABELLA HÖKMARK (M) replik.....	58
Anf. 84 PATRICK RESLOW (M)	58
Anf. 85 LARS TYSKLIND (FP) replik	58
Anf. 86 PATRICK RESLOW (M) replik.....	59
Anf. 87 LARS TYSKLIND (FP) replik	59
Anf. 88 PATRICK RESLOW (M) replik	59
(Beslut fattades under § 13.).....	60
§ 11 En jämnare och mer aktuell utveckling av inkomstpensionerna.....	60
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU6	60
(Beslut fattades under § 13.).....	60
Ajournering.....	60
Återupptagna förhandlingar	60
§ 12 Val av ställföreträdande justitieombudsman	60
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	61
FiU11 Höständringsbudget för 2015	61
FiU6 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2014	61
FiU13 Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union.....	61
CU4 Alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden	61
CU5 Bättre möjligheter till finansiering av luftfartyg	61
CU7 Gälldenärens möjligheter att överklaga utmättningsbeslut.....	61
FöU2 Riksrevisionens rapport om kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten	61
SfU5 En mer jämställd föräldrapenning	62
SfU6 En jämnare och mer aktuell utveckling av inkomstpensionerna.....	63
§ 14 Anmälan om interpellationer.....	63
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	64

